

Ő császári és apostoli királyi Felsége
IV. KÁROLY KIRÁLY
 huszárezredének egyenruhájában.

A kép nagyhírű akadémiai festő remekművének művészi sokszorosítása.

Ára kerettel együtt (nagysága 55×65 cm) 40 korona.

Megrendelhető:

LAMPEL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál,
 Budapest, VI., Andrássy-út 21. és minden könyvkereskedésben.

3. SZ. 1917. (64. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
 HOITSY PÁL.

BUDAPEST, JANUÁR 21

Szerkesztési iroda: IV. Vármegye-utca 11.
 Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
 ára 40 fillér.

Előfizetési
 feltételek:

Egészévre — 20 korona.
 Félévre — 10 korona.
 Negyedévre — 5 korona.

A 'Világkrónikával'-val
 negyedévenként 1 koronával
 több.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg-
 határozott viteldíj is esatolandó.

A PUTNA VÖLGYE, MELYNÉK BIRTOKÁÉRT MOST NAGY HARCZOK FOLYTAK, HÁTTÉRBE A HÖLGYES CSÚCS.

AZ AMAZONKIRÁLYNŐ.

REGÉNY. — IRTA PEKÁR GYULA.

(Folytatás.)

Ó, a Minotaurus, finomabb eledelet, ezt a kétszerhét athénit kapja, kiket egy füst alatt itt a színházban mutatnak be a népek, udvarnak s innen visznek majd egyenest a Labyrinthba... A gyerekek, kik ott futnak, ágaskodnak a szülei után, borzongva érdeklődnek a kérdézőknek: «anyám, mért nem mehetünk be oda a Labyrinthba mi is? mért nem láthatjuk már egyszer azt a Minotaurust?» «Csitt!» csattan a szülő tenyere a vakmerő kis szájon, — ostoba te, ilyet még kérdezi se szabad... a Labyrinthba csak a papok mehetnek be s az élő emberáldozatok... s most fogd be a szádát, kém ne halljon, hallgass! De a menettel siető gyerekek azért csak tovább suttognak, borzongnak maguk közt: «te, aztán sohasem jön ki onnan a levegőre? Igazán él az a Minotaurus?» «Persze hogy él!» «És milyen nagy?» «Szörnyű! Főként a szája!» «De hát mért kell neki ép emberhús?» «Kell. Mást nem eszik. Muszáj neki adni, különben megvadul, kitor és bajt hoz a szigetre, népre...» A kis meztelbűsok tovább titkolóznak s egyszerre újból meg-rántják az anya peplosát: «jaj, jaj, kisanymám, mit mondanak ezek itt: igaz-e, hogy a Minotaurus azért van oda becsukva, mert igazában a Pasiphaé királyné s a Taurus vezér szörnyfia?...» Csend, iszonyat az anya arcán, aztán újból és még hangosabban csattan a tenyér a gyerek száján: «szerencsétlen, hát azt akarod, hogy veled együtt engem, a szüledet is keresztre feszítsenek?!...» A tömegbeli szomszédok némán, de annál komolyabban bólintanak: a szívesen gúnyolódó Krétában sok minden szabad, de ezt az egy boldog pletykát valóban kegyetlen halállal üldözi Taurus, a mindenható; ott a vezér elől, most ép feláll a gyaloghintájában s a hogy hátratekint, mindenki összezren. «Állj-t kiált és maga is kiszáll, Th seus felveti fejét: ott a nyitl sznház, telve már zsírfalásig, ideges tarka ezerek legyeznek magukat a lépcsőzetes márványulőhelyeken. A paphlagónok intenek, ők kétszer-heten a kettős sip és a lant zava mellett vonulnak be, a főhely, a királyi sor arannyal rakott alabástrom székéi előtt.

Káprázató látvány, a falusi egészséghez, zord, férfias egyszerűséghez szokott athéni szemeknek új ez a nagyvárosi negédes elpuhultság, szokatlan e krétai asszony pompa. «Asszonyország!...» sügja a társainak Theseus megvetően, — hisz e hizott krétaik csak emni, de nem verekedni tudnak, — ezektől félnek? Bizalom, érzem, Aphrodite bizton megsegit, galambja nagyon berzenkedik már a hónom alatt... hová is? oda a királyi sor felé szállna, arra csapok a szárnyaival... Mind oda a biborszónnyeggel borított márványemlévényre néznek, melyen csillogó udvar közepett a két trónszék emelkedik. Egészen egyforma ez a két trón; a királyasszonyé nem dísztelenebb, nem is alacsonyabb, mint az, a melyen a biborpalástos kövér Minos ül asszurmódra fonott hosszú rőt szakállát simogatva; nem, Pasiphaé trónja inkább még előnyvel dicsekedhetik, mert a főhelyen, a királytól jobbra van. A régi asszonyuralom emlékére maradt ez így, mikor, Zeus eljövetele előtt, Krétában még nem a férfiak, hanem a nők: királynők, — a Hold Leányai uralkodtak. Zeusszal a Nap Fiai kerekedtek felül, de a nőknek azért még mindig nagy a becsületük s Pasiphaé és leányai titokban szívesen összeküsznek, hogy visszaállítsák az ázsiai Kelet ősi, asszonyi Hold-uralmát... A királyné, bár kissé elhízott már, még mindig fennen őrzi sidoni buja szépségét: szeme nagy, fekete, éjszina a haja és pompásan fest rajta a rubintal hímezett hármas koronafőveg, kissé duzzadt piros ajkáról sebesen folyik a honi fenecizai szó. Piros palástja alatt ambraszin a darázs-vékonyra fűzött hímes derék; térdén koszigeti metaxa-selyem szoknya feszül, melynek

harangformáján bombykinaszövésű kék és sárga kockák váltakoznak. Mialatt a szundikáló Minos balján leányai: Gorgo, Balthes és Europa hercegnők hangosan évődnek a látogatóba jött egyiptomi királyfiakkal, az alatt a trónemlévény jobb felén a társalgás esendesebb; Pasiphaé a leendő anyós komolykodó kacérságával szól az Ariadne völgegyéhez, a jobbán ülő Tiglathi-Nin hercegnéhez, Sodoma és Gomorra királyságának trónörököséhez. Kendőzött arzu nőies ifjú Tiglathi-Nin mintája a tyrisi Balezor király udvarbeli negédes piperkőzőknek, kik már feleslegesként nevetik a hősi vitézséget és csak a kíneseik mindenhatóságára büszkék. A sodomai királyfi szeret e kínesekek s az érettük kapható élvekkel dicsekedni, e perczben azonban kissé esendesebb a szokottnál; szórakozottan hallgatja a krétai királyné szavait s inkább jobbfelé, közönyös és macacs menyasszonyához fordul. Hozzája szól, de Pasiphaé is hallhatja bosszús motyogását: «Ariadne!... rám se néz, Mabogra mondom, e leány semmibe se vesz, te... te!... hallatlan! mondom, gőgösebb a menyébeli nagy Baal-Merodakh isten hitvesénél, a szentséges Zir-Baneth istennőnél, — Ariadne, mi lelt, mikor nézsz már rám? hova figyelsz oly várakozóan?...» Minos leánya oda se ügyel, gőgösebb, de szebb is ő Zir-Baneth-nél, oly csudaszép, hogy érthető, ha a Nagy Istennő Adonist fétette tőle. Ott ül: vörössárga haja mint a vágyak kínese csókráhvívóan aranylik, smaragdhal himezett magas zöld kidaris csillog a kontyán s lenge alakjához byssosból való földigérő és sokredőjű zöld fátyolpalást tapad, melynek tizenkét szerezesen rakott aranyfonál ad széles és súlyos szegélyt. E szegélyen belül, mint valami lugas, egymásba fonódó s ugyancsak aranyfonálból formált levelek és rózsák vannak a csalánszövetbe bevarrva s a rózsák közt rubinszemű ezüstgalambocskák szálldogálnak... a palást alatt krétai divat szerint az ő dereka is fűzött és darázs-karcsú s ez a rövid ujju, melyen kivágott derék csak úgy csillog-villog az egyiptomi lepkeszárnyaktól s a minden színben játszó bogárhátaktól, melyek végesvégig sűrűn borítják az öltöny selymét. Az aranytagokból mozoghatóra formált mitra-öv kigyót ábrázol, mely kétszeresen tekerődik az Ariadne termete köré, ez őv alatt azonban nem szoknya van a Minos leányán, hanem térdenalulig épp habosan omló bő harangnadrág, melynek rózsaszin byssosába ezüst keresztelkek váltakozó aranyesillagok hímezték. A játszi kis lábakon aransarkas a félezipő, a bibor krepis... Ott ül s a hogy alabástrom székében kissé hanyatt dül, nagy sötét szeme valóban még a szokottnál is vigyázóbb, várakozóbb s merész arczéléből, egész büszke lényéből a követelőző életerő fényessége árad — a nap ép felhő mögé búvik, körszél körül árnyékból minden, csak az ő jelenése marad napfény nélkül is napfényes, szinte világító. Arca hevül, de hovatovább inkább bosszantja már őt e hűv; kedvetlenül von vállat: eh hisz ügyis hiábavaló, az istenek tiltják, neki nem szabad szeretnie... Felsőhajt: — Phaedra, a legyezőmet!

Minosnak legkisebb leánya, a serdülő Phaedra jobbra ül tőle a következő alabástromszéken; hollőhajú tizenegy éves teremtés, ki még a vásott gyerek cicalanságával fészeng piros palástjában s hercegnőt illető magas kidarisában, de szemében már az anyja sidoni heve ébred. Ép kacagva okvetetlenkedik a szomszédjával, a nyütt arczú s molyette szakállú vén Daedalossal, ki böles létre megveti a pompát s parasztosan ronda siszura köpenyben gubbaszt a fejedelmi sor végén. A kis hercegnő kedvére espi, esiklandja, ép legyezővel veri a felséges család kegyelt ezermesterét: «vén kópé, ne tagadd, fiad, Ikaros, tegnap labdázás közben bevallotta nekem, hogy igenis battyütölkéből szárnyakat csinálsz nemesek magadnak, hanem

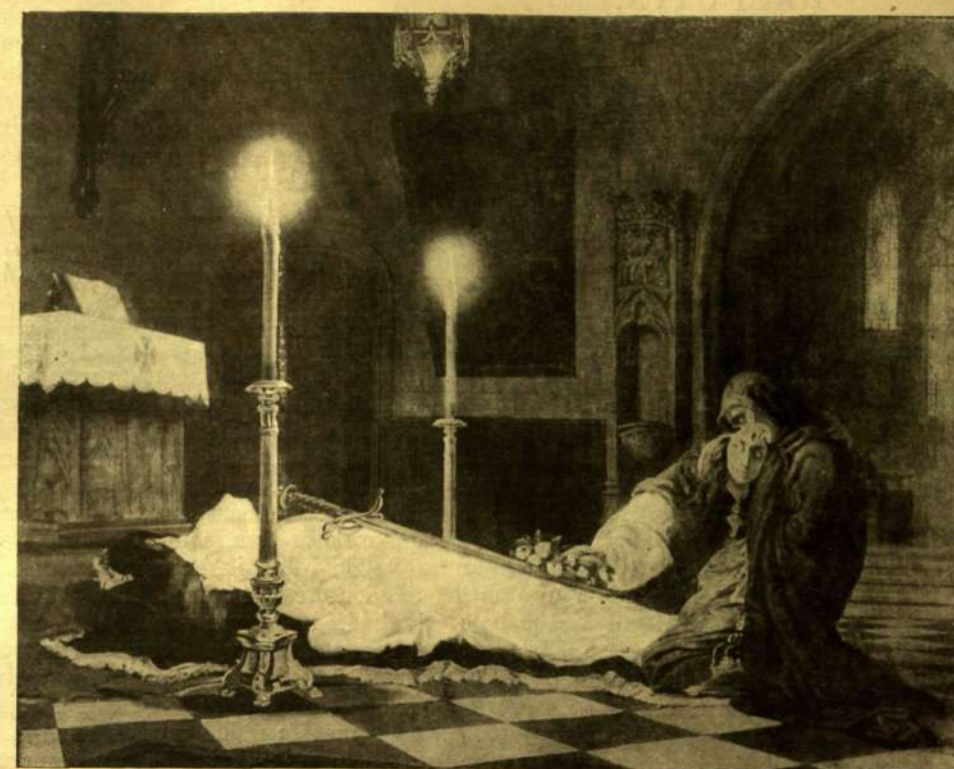
neki is, na hát nekem is ily szárnyat, halld? én is repülni akarok, akarom, akarom!... Phaedra biborezipőjének az aransarkával toporzékol a márványon, Daedalos azonban csak nevet s a fejét csóválja: «nem lehet, kis hercegnő, veszélyes... mit szólna édes anyád, a királyné?» — «Bánom is én, ugyis únom már az örökös tilalmait... eh, csak azért is! Jaj ezek a szülők, vén Daedalos, ha tudnád, hogy gyűlölöm már ezt a szót: szülők! Melkhartra mondom, csak azért vannak e világban, hogy minket bosszantsanak; pedig hiába erőlködnek, mért nem memek? rajtuk már a sor, miénk az élet! Hát ha egyszerre mi kezdenék el nekik parancsolgatni, ha például mi szólnánk így az anyámhoz: megtiltjuk, hogy többet Taurus vezérrel találkozzál, habaha...» — «Csitt kis Phaedrá, Zeusra, ne folytasd!» — «Ugyan miért ne? Tudja egész Kréta, csak én játszszam a butát? Különb, bánom is én, találkozzék Taurusszal, de akkor hagyjon minket is, ne avatkozzék az én dolgaimba. Am ő nem hagy s én itt rab vagyok, ép ezért akarok innen a te szárnyaid segítségével elrepülni. Messze, messzire, a hol azt tehetem, a mit én akarok.» — «És mit akarnál, kis hercegnő?» — Phaedrának csillan a szeme: «Mit? azt, hogy mindenki térdén legyen körültem s úgy imádjon. Férfi, sok férfit, minden férfit... és őh, hogy csak két lábam van s nem egy millió, hogy mindegyiknek a nyakán lehetne a sarkam!» Kacag, tombolva toporzékol, a kis vásottnak a foga villan, a hogy folytatja: «oly mulatságos az, mikor a férfiak úgy epednek, reszketnek az ember körül!... ott az a fiatal rabszolga, a kit a minap elbódítottam, a ki most minden éjjel bemázik a palotába, hogy virágot dobjon az ablakomba...» — Daedalos bólint: «az a Dagon rabszolga, úgy-e? Tudom, de vajjon tud-e te kis hercegnő, hogy ez a szerencsétlen az életével játszik s ha rajtaérik, menten megölik!» — «Hihhih, persze, hogy tudom, hisz ez oly izgató, mulatságos!» — «És nem sajnálnád szegényt?» — «Egy rabszolgát? tréfálsz tán, öreg... Különb most jut az eszembe, haragszom rá: az éjjel nem jött el... Daedalos felül s megragadja a Phaedra kezét: «és tudod-e, mért nem jött el? Mert már is rajtaérték, az éjjel megölték, ép a te ablakod alatt.» — «Ne mondd!» — «Láttam a tetemet... nos, kicsi hercegnő?» — Phaedra bámul, vállat von, majd esengőleg kacag: «ügyetlen!... Különb boldog, hisz érettem halt meg!... Aztán nővérehez fordul: «ett a legyező... hohó de mi ez a láрма, trombita? nézzétek már, itt jönnek az etetésre szánt athéniek!»

Nagy pillanat: tizezer pihegő legyező áll meg mintegy parancsszóra, a tömeg hadonázva ugrál fel a lépcsőzetes ülősorok márvány meredekjén s csattogó taps, kaján örömváltás viharzik végig köröskörül a nézőtér szines katlanán. Jönnek! a kiserő tömeg élén Taurus aransarkasja ragyog elől, utána az ő csillogó paphlagónjai közt vonulnak be a porondra a trónemlévény elé az áldozatok mind a fehér kétszer-heten. Minden szem rájuk tüzel, főként Theseust vizsgálják, bámulják: megeledt a parti érez Melkharth? zúg-röhög a magasban a nyegle köznép, — «ki ez a testet vett Nergal isten?!» sugdosódnak az illetődött Balthes és Európa hercegnők. Maga Minos is éled a látványra álmoságából, vörös arca gúnyosan rángatózik: «üdv Theseus, nosza nagy hetvenkedő, most mutasd meg, mit tudsz?» Pasiphaé, ki egy aranykeretes búvós kristálylapot tart szeme elé, mely — Daedalos találmánya szintén! — a távoli tárgyakat «csudán közel-hozza, méltányló mohósággal gyönyörködik az athéni hősből, majd szinte szemrehányóan bólint előbb a férje, aztán a leendő veje felé. Szól nyugodtan, higgadt szakértelmekkel: «biz' ez különös nálatok... Lilithre, vöm uram, rossz néven ne vedd, de főként te irigylheted! Hatalmas fiú, erős, egészséges egy parasz

Saját festménye 1863-ból.

MADARÁSZ VIKTOR, A MOST ELHUNYT KIVÁLÓ FESTŐMŰVÉSZ.

Madarász Viktor festménye.

HUNYADI LÁSZLÓ A RAVATALON.

legény! Tiglathi-Nin a negédes gyöngék kacajával dühög: «földszagú pór, ki még a selymet se ösmeri, otromba hűstöröny, mi, Ariadne?... Nebroth ósómre, pompás falat lesz a Minotaurusnak, habaha...» — «Csak bele ne törjön a foga!» felel a leánya helyett a krétai királyné.

Ariadne mindezt nem hallja. Vagy húsz lépésre áll ott lenn a porondon Theseus, s a hogy fejfel és vállal magaslik ki a válogatott paphlagon óriások közül, az athéni «paraszt» királyfi a káprázaton át egyenest ő rá néz, rá, hóhérjának, Minosnak a kényezetett leányára mered már szívdobogató hosszú pillanatok óta. A mozgalomban senki se veszi észre, de a két szem már találkozott, a két tekintet már ösmerkedik, s villámjáték ez: ámultan lesik, kerülük, fűik egymást, hol összekapnak, majd ismét széjjel mennek, vlnak, próbálkoznak, ki az erősebb? ki lesz az ura a másiknak? Hogy támadnak, bogozódnak, szinte biroka fogódznak... tehát ki az erősebb? Ariadne az, a ki mozdul végre, egy sóhajjal ernyedten dül hátra alabástrom támlányára, — lélegzete szorul s egy perczre kérdően néz fel az égre: «mit akarnak velem az istenek?» Aztán kebléhez kap s kedvelt kis kezibálványát, egy elefántagyarból faragott aranszi szobrocskát von elő lepkeszárnyas csillogó derekából, — e szobrocska a szertem istennőjét, a mereven álló gyűrűs lábú Astartét ábrázolja, a mint a szent hagyományhoz képest szerelmét ajánlja, vagyis a gyűrűs két kezével a két mellét emeli s lengő fűrtös fejét hanyatt veti... Minos leánya lopva ajkaihoz vonja a piczi bálványt s motyogva szól, de, hogy Tiglathi-Nin meg ne értse, dóri hellén nyelven: «Astarte, te szólsz hozzám? te parancsolod?» Érti, Theseus látja, hallja ezt és Theseus bólint... Ariadne újra rá néz, ám a találkozó két tekintet most már nem küzd, nem vív: már nem egyenlők többé, már csak az egyik parancsoló, a másik megadó, boldogan szófogadó. És mint a hogy a torkoló folyó hőmpolyógve önti vizét a nálánál nagyobb óceánba, hogy benne megsemmisüljön, pillantása medrében az Ariadne vágyai is gátjukat szakítva áradnak Theseus felé, odatorokollanak, hogy benne, az ő diadalmos férfiaságában semmivé váljanak. Hevét, büszkeségét, minden parancsoló erejét odaontja a Minos leánya, a mije marad, az már csak gyöngeség... ajka mozog: «parancsolj, uram!» Halk hellén szó, de Phaedra meghallja:

— Vigyázz, a völgegyéved... Ariadne zisszenve, hálálkodva eszmél: — Köszönöm, kicsi Phaedrá... — A két nővér egymásra néz, ujjak találkoznak; nem kell ott több szó, értik ők egymást. Phaedra lassan fordítja izzó fekete szemét a lent álló Theseus felé, sóhajt, a keze reszket, — a suttogó hangja is: — Te akard őt...?

— Az istenek akarják... Phaedra ajkába harap, de aztán legyőzi indulatát s kész büntársként simul a nényéhez: — Jó, hát legyen a tied. De nővér, hisz egy óra mulva halott!?

Ariadne sikolt: — Igaz... Astarte, segíts! Tiglathi-Nin a sikolyra odafordul: «mi az?» ép kérdezősködik, midőn a közelben mozgalom támad: egy galamb!... Csak Ariadne látja a Theseus hirtelen mozdulatát s azt, hogy az a szárnyaló kis fehérség az ő himationjának a redői közül rebben elő, a többit már nem is annyira látja, mint inkább hirtelen érzi: im' rála a galamb, eresztett szárnyakkal lapul, vergődik, forgolódik az ő ölében. Édes jószág... Phaedra azonban észbe kap s mialatt a többiek meglepetten fel a légbe tekintenek, bámészan ott kereskednek: «honnan... hova szállt?»

«Astarte, segíts!» — «Igen, el kell találnunk, mit akar, mert nem hiába jött s turbékolgat, bizton jó tanácsot ad...» «Csitt, vigyázz!» Csakugyan a kapkodó, gyanakvó Tiglathi-Nin fordul rájuk: «Molochra ma minden varslat itt, hol már az a buta szárnyas? Erre szállt, tán ti nyeltétek el? Királyné, a leányaid kinevetnek, sok ez egy sodomai trónörökösnek!...» Am Pasiphaé nem hallja leendő veje szavát, ő majd elnyeli szemével az ő kegyelt Taurus vezérét, ki az egész idő alatt szavalva szónokol a király előtt s az athéni emberadó fontosságát hangsúlyozza, e perczben már ép a beszéde végére is ér. Zendül a trombita, csattog a Taurus ostora, a paphlagónok tovább hajtják az áldozatokat. Theseus felnéz még egyszer, szeme láng, boldogan szinte parancsolóan látszik kérdeni: «értitek-e már a galamb szavát?» A két nővér felveti hallgatózó fejét: bólintanak... S Ariadne nem agódkik többé, szemében nyilván már kész a terv, biztos az akarat. A menet tovább halad... Zúg, üvölt a szines márványkatlan ezerfejjű szörnye, mennek ők kétszer-heten, a paphlagónok közt diadalban hurezolják körül az athéniakat a nép kaján öröme. Sok meg-megállás és hódoltatás után végre a trónnal szemben az ellipszis túlsó végébe, egy külön emelvényre állítják ki az etetésre szánt szerencsétleneket. Hadd legyenek ott a tömeg tréfáinak a prédája, ezéltáblája, dobálják is már őket gúnyzóval, szeméttel, rothadt narancsal, a nők Theseust virágokkal... Ő azonban se lát, se hall, a trónemlévény felé néz: mi az, mi történik ott, a két sugdosó hercegnő mért cörtél helyet? Már Phaedra ül Tiglathi-Nin oldalán s Ariadne az öreg Daedatos mellett... Lenn a porondon

ezalatt folyik a bikaviadal. Karsú legények, a krétai Kindrios, Dikté s a fehér Berekyntos-hegy pásztora, játszanak a dühített hatalmas állatokkal: rúddal ugorva teremnek által a hátukon, két szarvuk közt szokellnek tova, vagy a veszedelmes perczében a hasuk alatt húzzák meg inagukat, végül hajmeresztő ügyességgel kötélhálóba kerítik a bikát s gúzsba gabalyítva halálra fásztják. Hangzik a taps... Daedalos egészen a látványba merül, figyel, motyog:

(Folytatása következik.)

HÓOLVADÁS.

Parancsolom a képzeletnek: «gyermek legyek!» — s im az vagyok; Érzem lebet rég eltűnt kikeletnek, Reám a régi nap ragyog.

Gyöngyözve perg a házeresztl Az olvadás a jégcsapon; Új élet írja fut rajtam keresztül Az éltető meleg napon.

S csak nézem, nézem, méla gyermek, Hogy hull alá csepp csepp után, S lenn buborékok szaporázva kelnek A csöppnő cseppnek nyomán.

Lány hóból támadó vizeknek Töcsái ott az udvaron, Rajtuk futó rezecs halót rezegtet A játszi kősa fuvalom.

A vén tetőkre zöld moh-bárszony Terít királyi szőnyeget, S a kristálytisza lég olyan csodásan Mélyíti fenn a kék eget.

De kedves ám a barna föld is, A mint a hó alul kikél; Itt-ott kivillan egy tenyérnyi zöld is, Mutatva, hogy nem úr a tél.

A vén istálló enyhe déli Falán, hol jól megtűz a nap: Nyüzsgöve már az «Isten tehénkés» — Piros bogárcák — rajzanak.

A tyúkok is a fal tövében Ott sütkéreznek a napon, Dús tollukon a déli nap tűzében Arany-zománcz ég gazdagon.

A tárgyak: a fény tükrözői, A merre csak járok, kelek; Boldog szemem fölmini alig győzi, Anyi a fény, szín és meleg.

De zordon még amott az erdő, Barnulnak még a pusztá fák... Sűd meg nekem, te vég tavaszi szellő: Ébrednek-e az ibolyák?

Vargha Gyula.

RASPUTIN.

Rasputin Grigorij Novics, Miklós császár gyóntatója, meghittje és tanácsadója a maga földi pályafutását bevégezte. Természetes halállal halt meg: meggyilkolták. Az ilyen karriereknek ott, a hol az istenes tomszki paraszt a maga pályafutását befejezte, ez a hagyományos vége. Elteszik láb alól, a mikor már túlságosan útban van. Rasputin Gergely már régóta alkalmatlan volt azok számára, a kik fogesikorgatva nézték a szereplését és valóban nem is egyszer tettek kísérletet, hogy szándékaiknak ezt a macacs közlekedési akadályát az útjukból legyalulják. Merényletekkel tisztelték meg, de az erős paraszt diadalmasan kiheverte a méret és a készürást. Most aztán végre sikerült a dolog. Az igaz, hogy ezáltal nem is bízták bérenczere a fontos feladatot. Magas uraságok személyesen hajtották végre és a teljes biztosság kedvéért igen-igen alaposan csinálták a munkájukat. Először agyonlőtték, azután elvérzett testét, hogy valamiképpen újra meg ne melegedhessenek, a Néva jeges vizébe hajtották. Ilyen gondos elintézésbe még a Rasputin szívós szervezetének is véglegesen bele kellett törődnie.

Teljesen hiteles lefolyását ama nevezetes téli éjszaka drámájának soha se fogjuk megkapni. Végtagyalás ebben a bűnügyben nem lesz. A gyilkosok nem kerülnek abba a kényelmetlen és méltóságukon aluli helyzetbe, hogy valamely bíróság előtt kelljen töviről-hegyire beszámolni működésükről. De a barát rejtelmes halála egy reflektor fényével világít rá a barát életére, a mely elegendő sűrű, mesterséges homály titka volt. Immár azt tudjuk: mért kellett meghalnia és ez a megismerés felelet arra a régi kérdésre: mit jelentett az élete? Mi adta hatalmát és micsoda akarat volt az, a melyet ez a hatalom a császári korona mögött sugallt és szolgált? Mit talált benne vonzóknak, a ki hajlott rá és veszedelmesnek azok, a kik e miatt halálosan gyűlölték?

Az élő Rasputinról rengeteg kódos, romantikus és az elfogultságtól szinte füstölő dolgot hallottunk. A halotról csak egyet tudunk meg. De ez az egész bizonyossággal cseng. Rasputin Grigorij Novics ellensége volt a háborúnak. Istentelen és embertelen gonosz vállalkozásnak tartotta. Ne csinálj háborút, mondta szakadatlanul a császárnak, mikor még béke volt. Csinálj békét, mondta szakadatlanul, mikor már háború volt. A muzsikokról

beszéltek folyton, a kik véreznek, az asszonyokról, a kik sírnak és a gyermekekről, a kik éheznek. Ne Konstantinápolyt akard elvenni, a mi nem a tiéd, mondotta a fehér császárnak, hanem azokra gondolj, a kik a te nyájad. Békét és nyugalmat adj a népeidnek: a kik úgy is oly rettenetesen szenvednek és ha süjtani akarsz, akkor süjtsd azokat, a kik jármot tesznek a nyakukra és korbácesal tépik a hátukat. Mert ezek a te ellenségeid, a kik rabságban tartják a muzsikot és a vágóhídra akarják kergetni.

Ennyit most, hogy megölték, megtudtunk Rasputin barátáról és ez az egy megismerés temérdek sokat megmagyaráz abból, a mi nélküle rejtelen volt és természetessé egyszerűsít sok olyan dolgot, a mi furcsának, különösnek és bizarnak látszott. Emlékezzünk: volt idő, a mikor valaki az egész világ előtt tett áhitatos vallomást arról, hogy ugyanúgy gondolkodik és érez, mint Grigorij Novics. És ez a valaki Nikolaj Alexandrovics volt. II. Miklós, minden oroszok császára. En a béke és az emberi szabadság koronás szolgája akarok lenni, fogadta, mikor atyja trónjára lépett és Hágában templomot épített a nemzetek testvériségének és ölelésre tárta ki karjait muzsikjai felé.

És mégis: millió muzsik ment a parancsára meghalni Mandzsuriába és hamarabb szólalt meg az ágyúk messze Ázsiában, mint a hágai templom harangjai. És Gapon forró szívét átlótték a kozákok és Szibéria ölbányáiba ezerszámra merültek alá az orosz hazafiak, a kik szerették és sajnálták a muzsikot. Való: sokat olvastunk róla, hogy a császár és ájúldozik, a felesége nem tud mosolyogni és szomorú és nehéz, mint az ólom minden palotájuk levegője. De a muzsikok csak haltak százezerszámra, az özvegyek, árvák csak zokogtak és Szibéria hőmezőin csak zengett tovább a száműzöttek fájdalmas kórusa.

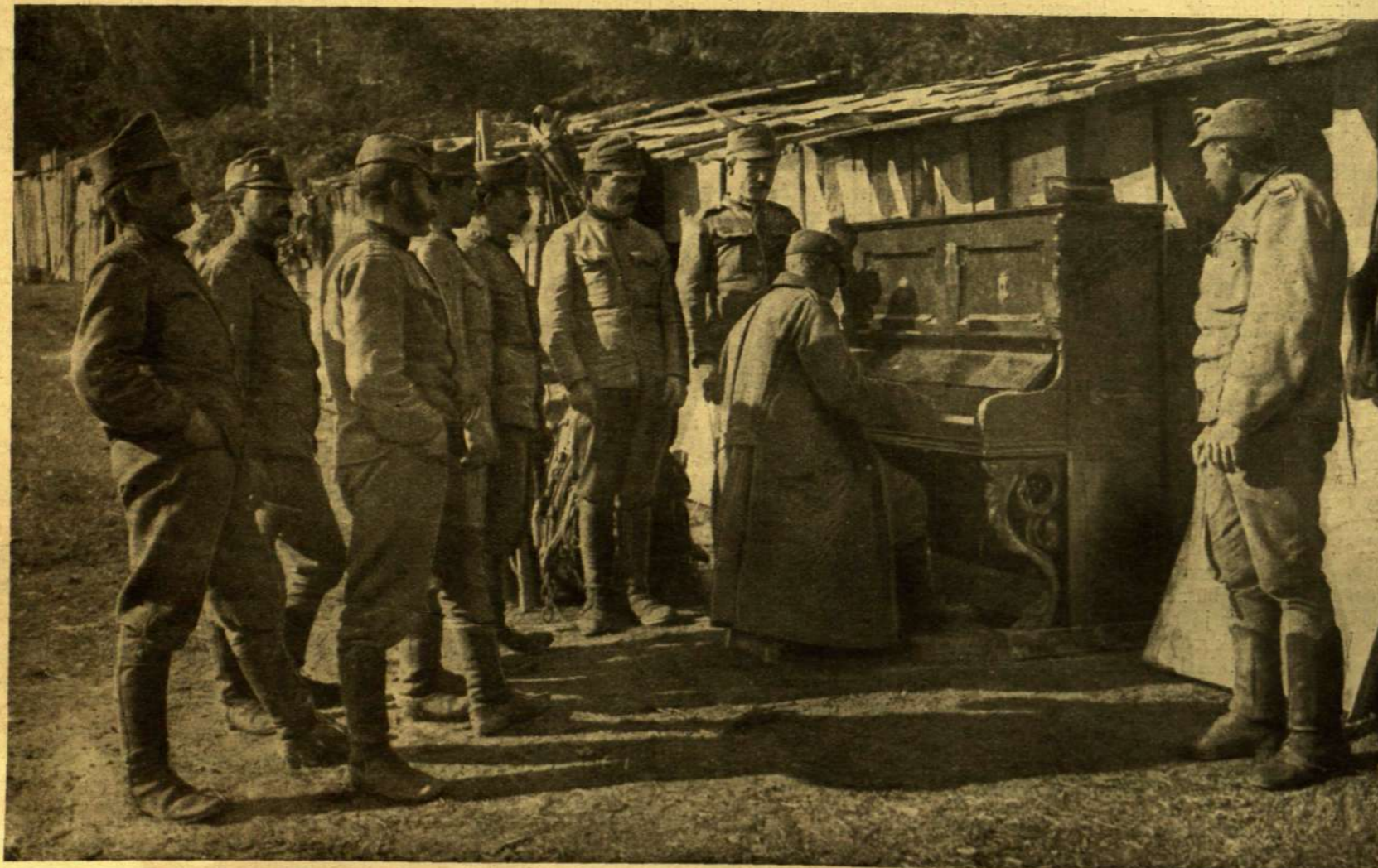
A jószándékú, de győngy és állhatatlan lelkek vigasza az önsanyargatás, az elhagyott vagy elragadott ideálokba való fájdalmas beletemetkezés. És az a tomszki paraszt nehéz eszímáival a lábán, durva daróczezal a testén, a fanatikus meggyőződés egyszerű, de forró és kemény szavaival az ajkán úgy került a császár elé, mint a megtestesülése minden akaratnak, a mely az övé volt, de tehetetlenül, megcsúfolva és gúzsba kötözve hevert a lelke börtönében. Mint durva gunyába öltözött zarándoka annak az igazságnak, a melynek az ő vállán palástot, az ő fején koronát kellett

volna viselnie. És e bigott pár merte hangos szóval neki is a szemébe mondani azt, a mit ő a nálla kisebbeknek már nem mert. Ebben, mint hajthatatlan meggyőződés ragyogott, a mi benne már csak mint sápadt és tétova vonakodás jelentkezett.

Rasputin: a vonagló lelkiismeret szenvedése volt a fehér császár számára. A gyilkosok prédájául adott belső meggyőződés hazajáró szelleme. Vezeklő szenvedés, a melyre a szerencsétlen koronás ember puha, szláv lelke a flagellások vágyával szomjazott. Tanú, hogy ő mást akart, mint a mit eszelecszik. Egy élő alibi-igazolás a majdani nagy számonkérés órájára. Ez a legegyszerűbb, sőt egészen egyszerű magyarázata a császár így egy csöppet se rejtelmes viszonyának a tomszki istenes paraszthoz, a ki nem volt se szent, se csodatevő, de nem is kellett lennie, sőt komédiásnak se kellett lennie, hogy a maga erős lelkének hatása a győngy lélekre fogatos legyen. De mindenható se volt, mert a lélek, a melyet sugallt, a győngy, puha, átmasuló lélek nem volt alkalmas arra, hogy egy akaratnak szilárd fundamentuma lehessen. Csak az elhatározás pillanatnyi indulatát és a lelkiismeretfurdalás vigasztaló szenvedését adhatta neki. A megbánást, a melyről azt tanította, hogy vezeklés és megtisztulás. A császárnak szüksége volt erre a fájdalomra, a melyet penitenciának érzett és félig-meddig föloldoztatásnak.

De ha mindenható nem is az aranyos uniformisban tündöklő hatalmasoknak, mindenesetre nagyon alkalmatlan volt ez a jövevény, a ki a császár udvarában a legsötétebb tömeg-tragikum egyenruháját viselte és úgy hordozta magán, mint egy fakó forradalmi zászlót: az orosz paraszt gúnyját. Már erről magáról is rá kellett emlékezni, hogy ilyenek is vannak a világon és ezek is emberek: a mely rá gondolás ott soha se volt kívánatos és most különösen ezélszerűtlen, sőt veszedelmes. Ennek a gúnyának el kellett tűnnie a császár környezetéből, mint egy veszedelmes és zavarokkal fenyegető figyelmeztetésnek. Rasputin nem volt mindenható, de kellemetlen akadálya annak, hogy ők mindenhatóak legyenek és ezért kellett három golyóval a testében a Néva vize alá merülnie. Veszedelmes kalandornak hirdették folyton, a míg élt és most már bizonyára a császár is igazat fog nekik adni, miután szemléltető leczkét kapott — az argumentumaikból.

Szóllósi Zsigmond.

ZENE A FRONTON. — Balogh Rudolf, a harcstérre kiküldött munkatársunk felvétele.

AZ ÖLT ALSÓ FOLYÁSA ROMÁNIÁBAN.

TÁBORI TŰZÉRSÉGÜNK GYERGYÓTŰLGYES VIDÉKÉN.

A ROMÁN FRONTRÓL. — Jály Gyula, a harcstérre kiküldött munkatársunk felvétele.

VÁGJÁK A DEBRECZENI NAGYERDŐT.

Aki Debreczen nevét hallja említeni, annak legelőször a hortobágyi puszta jut eszébe. Pedig van a több mint másfél-százézer holdnyi debreczeni határnak más érdekes részlete is, nevezetesen a legkeletibb harmadát alkotó homokterület, a Nyírség kapuja, mely természeti viszonyaiban jóval ősből emléke, mint a kietlen, tar Hortobágy.

A debreczeni homokterület kiváló nevezetességei az erdők és a nyírláp, mindkettő a praehistorikus idők emléke, melyek a XVI. és XVII. századot, a mikor egyéb alföldi területeket majdnem teljesen letaroltak, szinte változatlanul, főként pedig a város okos magistratusa által minden rombolástól megoltalmazva éltek át egészen napjainkig.

Mennyire féltett kincse volt Debreczennek az erdő, arról beszédes emlékek maradtak azokban a rendeletekben, melyekkel a magistratus az erdőket védte. «Az erdőpásztorok hit alatt szolgáltak s a birsággpénzen osztoztak a bíróval. Ha ki közülük magáról megelégedt, hite és kötelessége ellen vétett, kéréseketlen szigorúsággal büntették az olyant. Vajda Mihály és Király János erdőesőzők 1669-ben nyers és asszafából pénzért a maguk hasznára sáfárkodtak. A város erdeinek tehát nem őrzői, hanem rontói, praedálói, tékozlói lévén s megfizethetetlen kárt tévén, minden jószáguktól megfosztásra, szalmakoszorúval való megkoszorúzásra, nyakukba kötélvetésre, hóhér által való megveretésre és a városból kivezetetésre ítéltettek. A mezei munkásoknak, ha miattuk a tűz erdőbe kap, kezük elvágatik; pásztorok, vadászok, városi és kívül való emberek 12 ft büntetés alatt a Nagyerdőn, Apafáján, Cserén, Halápon tüzet csinálni ne merészljenek, mert a tűz elszaladván, ha megégnek az erdők — fejek esik el érte, a kik miatt az történéndik.» Így olvassuk ezt *Zoltai Lajos* szerint a «Város» levéltárában.

Ezeknek a szigorú intézkedéseknek köszönhetjük, hogy Debreczen homokterületén ma is több mint 20,000 hold erdő van, úgy, hogy ebben a tekintetben ez az alföldi város nagy mértékben különbözik a többitől.

A 11 debreczeni erdőből, nevezetesen Nagy-

erdő, Monostor, Apafája, Ohat, Nagycsere, Pacz, Fanesika, Haláp, Bánk, Gut, Savóskut, — a legérdekesebb kétségtelenül a várostól északra, annak közvetlen szomszédságában levő Nagyerdő. Növényvilága a leggazdagabb, fái a legszelberek s történelmileg a legnevezetesebb.

Természeti szépségét annak a körülménynek köszönheti a Nagyerdő, hogy, míg a többi erdőt minden 40 vagy 60 évben levágják, a Nagyerdő vágásforgója 120 év. Ennyi idő alatt természetesen sokkal bujábbban és tipikusabban kifejlődhet egy erdő, sőt valósággal ősi erdei tájhoz hasonló vadonná lehet, mint erről a mellékelt képek tanuskodnak, melyek a múlt század 90-es éveiből származnak.

Persze azért mégsem tartható őserdőnek a Nagyerdő sem. A múlt század elején fekete fenyővel telepítették be egy részét s hogy milyen szép eredménnyel, arról az a ma már nagyrészt kivagott fenyves tanuskodik, melynek emlékét a mellékelt két felvételt őrzik. Újabban az akác hatalmasodik el itt is, részben ültetés, részben természetes terjeszkedés útján és ez, ha napjainkban nem is szokatlan, az ősi viszonyokhoz hasonló, mégis egészen különös tájképi hatást nyújt.

A magyar irodalomban elég nevezetes szerep jutott a Nagyerdőnek, a nagy magyar mese-mondó, *Jókai* nem egy elbeszélésében és regényében emlegeti. Még nevezetesebb a szerepe a honi botanikában, *Méliusz Juhász* 1578-ban megjelent Herbariuma óta minden füves-könyvünkben olvasható a neve, a múlt század elején a «debreczeni kör» fűvészei, *Földi, Fazekas, Diószegi* állandóan ide jártak, de tudományos botanikusaink is meglátogatták, így 1796-ban a honi tudományos botanika úttörője és megalapítója, *Kitai Pál*, később *Lang*, 1842–3-ban sokat járta árnyas útjait a szorgalmas *Hazsinszky Frigyes*, 1864-ben és 1872-ben a virtuóz *Janka Viktor* látogatta meg, később *Simonkai Lajos*, 1882-ben pedig a legnagyobb magyar botanikus, *Borbás Vincze*.

Ezt a nagy vonzerejét a Nagyerdő egy érdekes növényritkaságának a *Bulbocodium rutenicum*-nak köszönhetette, melyet itt az egész országra nézve először fedezett fel *Diószegi* és 1812 márczius 20-án élő állapotban küldte el *Kitai*nek, a ki a külfölddel is megismertette; s hogy milyen híre lett ennek a bűbajos illatu

virágnak, bizonyítja, hogy a legnagyobb német képes atlasz, *Reichenbach* műve, debreczeni példány alapján örökítette meg képen.

A mikor ezeket a sorokat írom, már keserves sorsa érte el a Nagyerdőt, fejsze alá került, még pedig a sors különös szeszélyéből orosz foglyok fejszéje döngött az évszázados törzseket, a sudar fenyőt és a terebélyes tölgyet. És talán utoljára. Olyan, mint volt, egészen bizonyosan nem lesz már később a Nagyerdő, mert egyrészt letarolása után minden más fa könnyebben és hamarabb életre kap, mint a nehézkes tölgy, melynek fiatal lombját napjainkban a liszt-harmat is erősen, szinte végzetesen rongálja, másrészt pedig, mert a város egyre több és több területet hódít el belőle, mint például legutóbb az egyetemi telep részére. A Nagyerdő tehát a jövőben egyre kisebb lesz és egyre inkább elfogja majd az akác.

S ezzel eredetisége, érdekes növényekben való gazdagsága is fokról-fokra eltűnik, előbbit majd csak a mellékelt képek őrzendik, utóbbit azok a szárított növény-példányok, melyeket a helybeli Gazdasági Akadémia növénygyűjteménye részére sikerült összeszednem.

Lehet, hogy más erdőkezeléssel s nevezetesen száraló vágással el lehetett volna kerülni ezt a nagy pusztulást, a mi annál is érdemesebb lett volna a meggondolásra, mert a Nagyerdő ma már az egész Alföld egyetlen ősi jellegű erdeje volt, egy élő emlék és figyelmeztetés arra, hogy az Alföld mai napig is sok helyen meglevő kietlensége és pusztasága nem — mint azt sokan még most is hirdetik — a klíma függvénye, hanem a magyar nemzet történelme két legszomorúbb évszázadának fennmaradt emléke.

Lehet azonban, hogy idővel gyümösligetek töltik be majd a kiveszett tölgyek helyét, úgy, mint a Duna—Tisza közén is gyümösligetek diszlenek a múlt századbeli puszták helyén. S akkor talán előnyös lesz a csere.

Hanem azért álljunk meg egy percre a Nagyerdőben és vegyünk búcsút a földre hulló törzsektől, melyek a magyar nemzet újkor történelmének legérdekesebb évszázadát látták s éppen akkor kell elmulniuk, mikor határvívét emelik ennek a nagyszerű századnak!

Dr. Rápaics Raymond.

TÖLGYESEK.

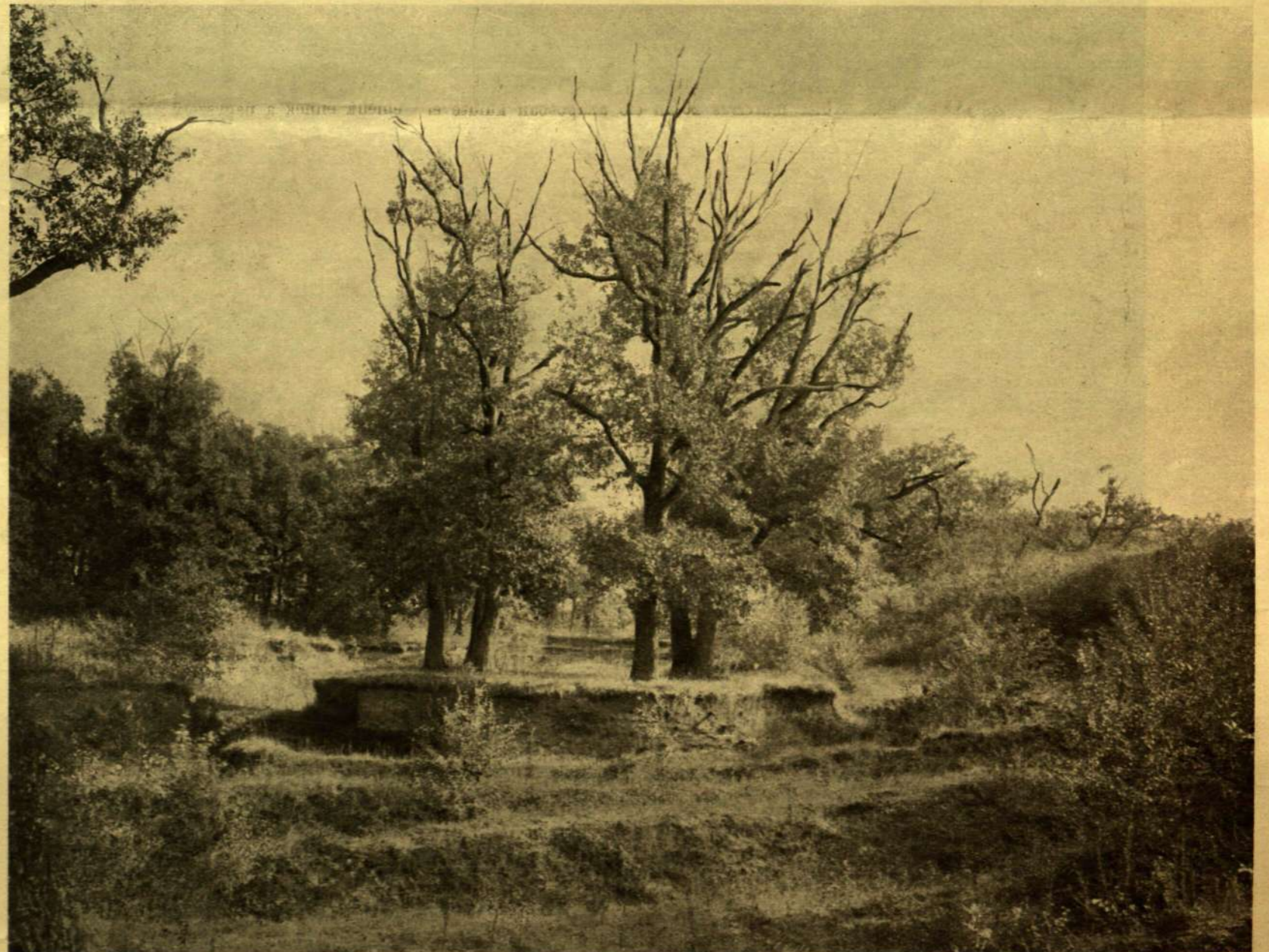
A DEBRECZENI NAGYERDŐBŐL.

AKÁCZOS.

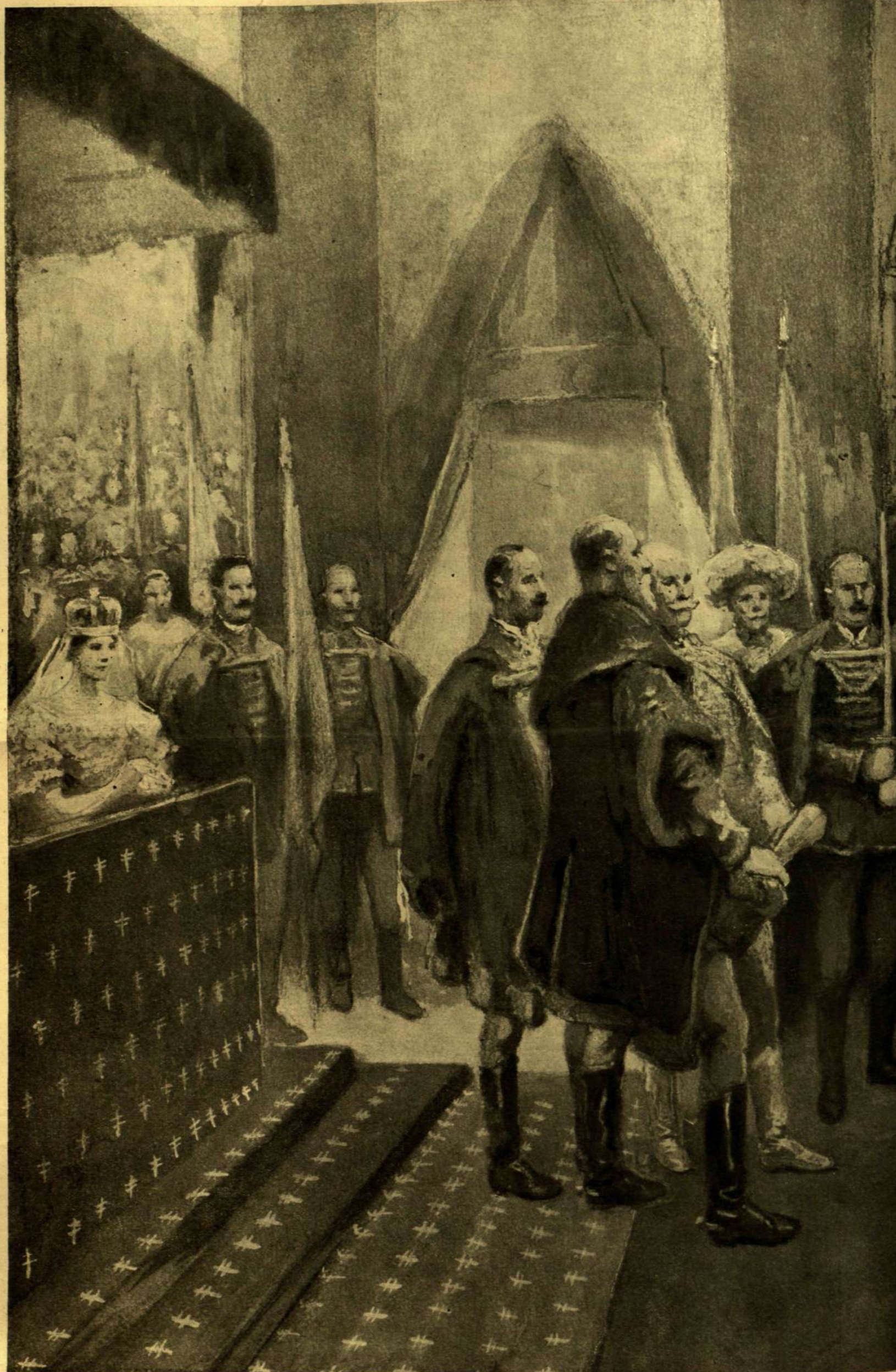

FEKETE FENYŐK.

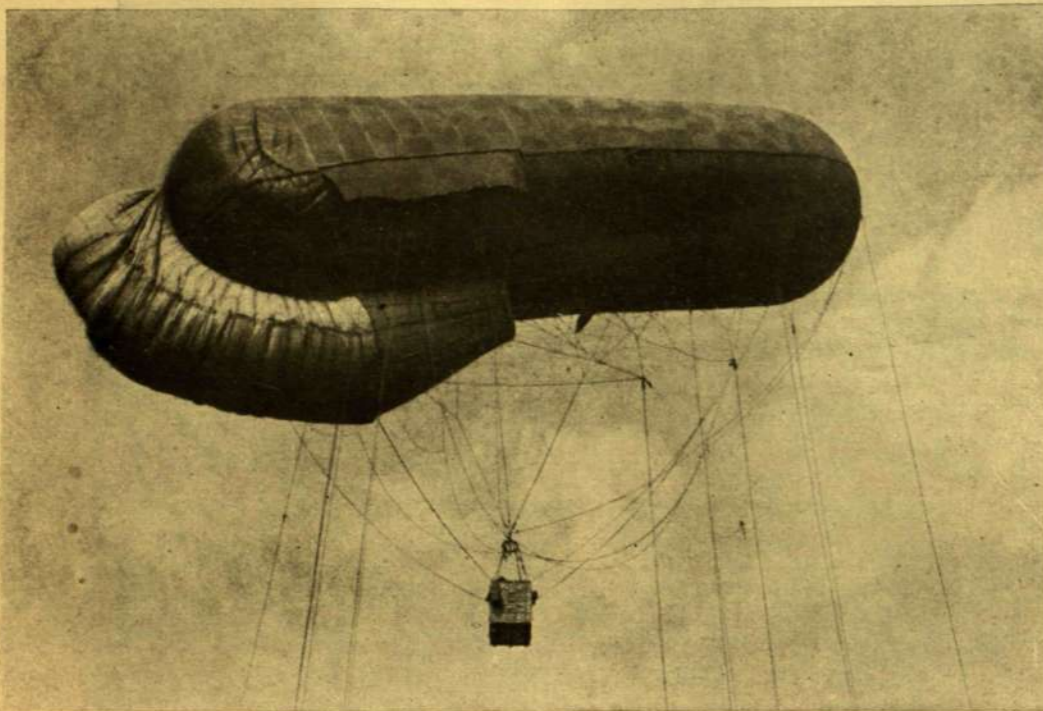

TÖLGYFÁK A KATONAI CZÉLLÖVŐ MÖGÖTT, MELYEK A BEFURÓDOTT GÖLYŐK KÖVETKEZTÉBEN KISZÁRADTAK.

A DEBRECZENI NAGYERDŐBŐL.

IV. KÁROLY KIRÁLY MEGKORONÁSA 1916 DECEMBER 30-ÁN.
 GRÓF TISZA ISTVÁN NÁDORHELYETTES ÉS CSERNOCH JÁNOS HELMUTS
 MÁSA A KIRÁLY FEJÉRE TESZIK A KORONÁT. — Révires Iure festménye.

Megfigyelés a kötött léghajóból.

A MARQUISNŐ SZERELMES LEVELEI.

Irta BRAUN LILY.

(Folytatás.)

Maradjon, bájos Delphine, az emberiség magaslatain, a melyekre született! Elég szomorú, hogy a tulajdonképeni élettől oly sokáig el van zárva s ezzel leghűbb és legalázatosabb tisztelőjétől is.

A párisi társasélet ragyogóbb, mint valaha. Bizonyára tudja, hogy közös barátunk, Frigyes Jenő is belevetette magát forgatagába. Épen szolgálatban voltam a dauphinenél, mikor bemutatott nekem. Elég tetszett a jó fiú, csak kissé mosolygunk leplezetlen csodálkozásán, a mely elárulja a vidékét. Máskülönbem van rá tehetsége, hogy párisi legyen. Mikor Mademoiselle Guimardnál bemutatam, persze kitért a német kék szemű bájos nő átlátszó ruháinak láttára, hogy aztán annál tüzebben játszsza a szeladont a kis tánczosnók mellett.

Hogy fogságának idejét, a melyben sajnós, nem vagyok teljesen ártatlan, megrövidíteni segítsek, elküldöm Önnek M. Dorat pompás regényét a *Sacrifices de l'Amour* címűt, a melyről most sokat beszélnek s a melyet lelkes hívei részint Rousseau Nouvelle Héloïsejével, részint Crébillon Sapho-jával hasonlítanak össze. A könyv rejtvényeket ad fel s társasjátékká vált, ezeket kitalálni. Hogy Önre nézve, a ki ezekben nem vesz részt, a könyv vonzó erejét fokozzam, feltárom a helyes megoldást: Vicomtesse de Senonges nem más, mint a szép Beauharnais grófnő. Sokan rajongják körül, ámbar nem egészen fiatal és érzelmeit nemcsak az ajkak, a kezek, a karok édes szorítása útján — a mely atyáinkra nézve egyedül volt meggyőző — tudja kimutatni, hanem nyomdafesték útján is. Ránk nézve, nem akarom tagadni, ezek a nyíltszívű vallomások egy hölgynek csak annál több vonzóerővel bírnak: leplezik a szenvedélyre való képességét a nélkül, hogy vesződni kellene utána való hosszas kutatással. Persze, ha igaza van Lebrunnek, a ki a versírő grófnőt ezzel a strófiával énekelte meg:

Szép és költő Chloé, de furcsa egy kicsit;
Az arcát csinostja és nem a verseit.

akkor tisztelőt lépre viszi. Regényünkben ezt nem teszi. Chevalier de Vertenay, a kedvese, irigylendőbb, mint élő képmása, Pezay úr. Ő is költ, sőt szerelmes leveleit is már nyomdára készen írja. Ámbar az anyja még az ingeit mosta az enyémnek, mégis marquisnak mondja magát, mert tudja, mi válik hasznára: a leglátványosabb hohócz is biztos a sikerében, ha legalább is bármelyik titulatja magát. Reméljük a grófné érdekében, hogy imádója legalább a fehérműje kifogástalan voltát köszönheti anyjának.

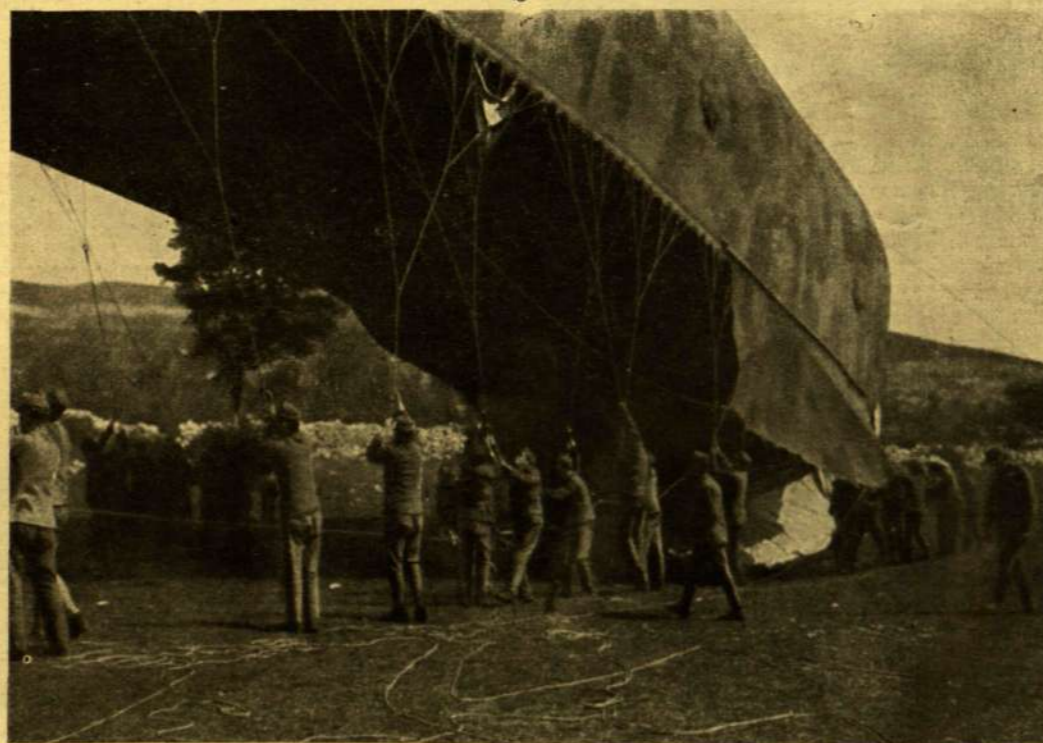
Látom, hogy elpirul és kedvetlenül rázza a fejeuskáját, mint akkor, mikor a hercegnő bálján megszabadítottam a gyermekes respektus terhétől, a mely minden ragyogó jelenség előtt formálisan a földre kényszerítette. Akkor, bájos Delphine, a szemében, mialatt még az arca lángolt, a szemében már felcsillantak a gúny ingerkedő manói és a kis szája remegett a visszafojtott kíváncsiságtól. Úgy tekintem magamat, mint elégtelen kolostori nevelésének tulajdonképeni befejezőjét, mikor gondoskodom arról, hogy ne jusson mint egy rab madárka, tudatlanul szabadságra.

Szabadságra! Figyeljen, legszebb virága a Vogézeknek: már beszélnek valakiről, a ki szeretné kertjébe átültetni, azaz meghódítani Önt a napnak, a levegőnek, az életnek és — bátran ki merem mondani — az én semmiféle kolostori szabálytól nem zavart lovagi szolgálatomnak.

Montbéliard Frigyes Jenő herceg Delphinehez.

Páris, 1773 márczius 3.

Most már két hónapja vagyok Párisban és még mindig nem láttam Önt, drága barátom! Nem tudom, melyik érzés erősebb bennem: a kielégítetlen és ezért napról-napra forróbb vágyé, vagy a harag az Ön könnyelműsége miatt, a mely megrabol engem az Ön közéletétől. Ne féljen, nem fogom az erkölcsbíró szigorúságával elítélni. Pompás csinyjét megál-

Kötött léghajó felbocsátása.

A LÉGHAJÓ A HADVISELÉS SZOLGÁLATÁBAN. — Balogh Rudolf, a harcstörre kiküldött munkatársunk félvétele.

dottam volna, isteninek neveztem volna, ha nemcsak sikerül, hanem mindenképp előtt, ha a kis apáca a kedvemért éjjel elillant volna a kolostorból. De hiszen még azt sem tudom, vajjon csakugyan a hercegnő báljának csábító hegedűi voltak-e, a melyek elcsábították? Guy hallgatva vonogatja a vállát, ha megpróbálom kivallatni. Olykor azonban úgy mosolyog — úgy mosolyog, hogy a vér az arcomba szökik tőle.

Abban a reményben, hogy részem lehet abban a boldogságban, hogy Önt láthatom, behizelgem magamat az atyjánál. Úgy látszik azonban, Montjoie marquis marad az egyedüli, a ki kedvezményt élvez. Én pedig már oly szerény lettem kívánságaimban, hogy hozzá tolokodom, csak hogy Önről beszélni halljak és utána mégis csak mérgeledöm, ha az öreg roué a «bájos gyermek» miatti elragadtatásában forgatja a szemét. Igaza van, ezerszer is igaza: «Versailles minden csillaga elhomályosulna az ő szemének édes ártatlanságától», csak hogy én azt szeretném, ha nekem lenne egyedül jogom ezt kimondani.

Chevreuse Clarisse mondotta nekem, hogy Ön szeretné tudni, miképp tetszik nekem Páris. Ne nevesen válaszonon, drága barátom! Nem tudom, tetszik-e nekem, csak azt tudom, hogy mámorba ejt. A mi Mont-Béliardban ritka ünnepe volt, az itt az élet; és a tavasz, a mely minkei Etupesben rövid néhány héten át boldogított, — a tavaszt Páris évhosszat a szolgálatába kényszeríti. Ki érzi, hogy odakünn vihar tombol és hull a hó, mikor lágú kocsiban az egyik virággal átitaltított szalonból a másikba hajtat; — hogy olyasvalami is van, mint lemondás, öregség, ki merné azt állítani, mind ezekkel a mosolygó arcokkal, ezekkel a rózsás arcokkal, ezekkel a ragyogó szemekkel szemben? Anyámra kell gondolnom, hogy eszembe jussom, hogy olyan nők is vannak, a kik öregek. A fehérre rizporozott hajjal még mintha pajzánul gúnyolód-nának az öreg korral, a mely nem tudja őket többé lebirni és mintha külső ismertetőjelét arra használnák, hogy örök ifjúságuk varázsát fokozzák. Valamennyiükre áll az, a mit Lavallière hercegnőre költöttek: a bölcs természet az időt is arra kényszeríti, hogy kimélje e szép arc bájait, melyeket úgysem tudna még egyszer megteremteni.

Ah, és a tánczok! Tudja még, hogy suhant el a szél Etupesben a tulipán-ágyak fölött? Ilyen hajlongás és ringatózás, ilyen izzása és kialvása a fénylő színeknek ez a táncz! A legszebbnek tünt előttem, a mit eddig láttam, a míg szobrot is nem láhattam. Mikor először váltak széjjel előttem az opera függönyei s láttam a szilfidek legeragadóbikát, Guimard kisasszonyt a fehér felhő-ágyból a földre lebegni, a hol a nagy V. stris emelkedett elébe, mintha nem volna számára súly, akkor vettem csak észre, hogy a

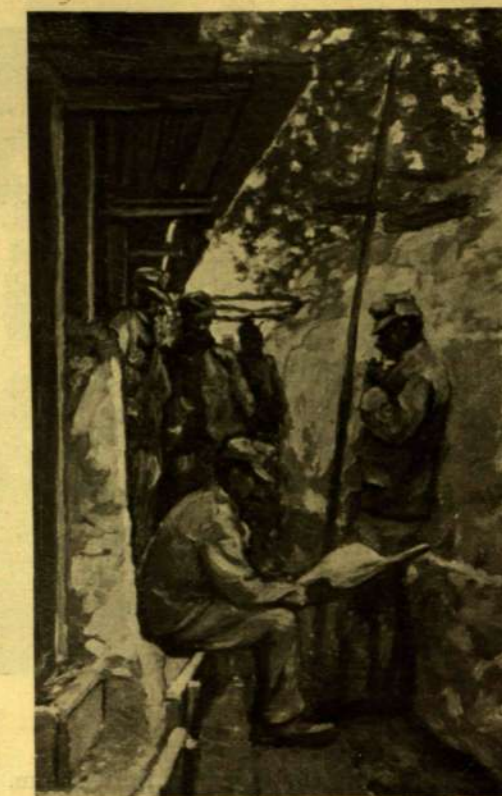
TEMETÉS VOLHNYIÁBAN.

tulipánok bele vannak ragadva a földbe és a lepkék, a melyek a rózsabokrok felett libegnek, ők az igazi élők.

Pompában, így gondoltam, ezt a színjátékot s. mmi más nem tudná fölülmulni. Aztán Versaillesbe jutottam Szent Lajos rendjének ünnepére. Franciaország fejedelmei és nemessége voltak itt összegyűlve. Mindazok a nevek ütötték meg a fülemet, melyek mindegyike egy-egy gránittömb az ország diosősejében. És az aranytól cuzzadó köpenyek, a férfiak nehéz koronái, a csillogó ékszeres a nők fején és nyakán úgy tüntek fel nekem, mint az ország ki-

meríthetetlen gazdagságának szimbóluma. Minden harang zúgott. A tükör-galérián át a fény tengere áramlott, mintha maga a szívárvány folyna át a nyitott ajtókon. Zúgás volt a levegőben. Nem tudtam, csak az én fülem zúg-e, vagy hangok ezek, avagy távoli zene. Megjelent a király; bibormennyezet árnyékolta be, a melyből arany és gyöngyecspek folytak alá. Kék köpenyén ragyogtak az arany lilomok, minden lépését, a melyet tett gyémántok szapor-kázása kísért lábain.

Az apám nem szereti a királyt. Ritkán vannak az udvar urai együtt, hogy rosszat ne sut-

UJSÁG A LÖVÉSZÁROKBAN.

tognának róla. Mily gyakran kívántam vissza én is nagy ösenek hősi korát, mivel azt hittem, másnak nem szolgálhatok. Ez most el van felejtve. Egy magasabb hatalom kényszerített minden nyakat, hogy tiszteletteljesen meghajoljon, nem azért, mert tizenötödik Lajos, a ki erre mcnt, hanem mert Franciaország Felsőége. Most hát ennek esküdtem fel, mint ősem.

Még sok ívet tölthetnek be, ha el akarnám mind mesélni, a mit láttam. Minden élmény volt számomra. Csak azt nem tudom, vajjon Önnek, a ki megosztotta velem gyermekkorát, van-e még kedve engem hallgatni. Semminek nem

A LEMBERGI DÓM.

«ELHUNYTANAK LEGJOBBAINAK».

MUZNAI NAGY ENDRE HADIFESTMÉNY-KIÁLLITÁSÁRÓL A NEMZETI SZALONBAN.

CZÍPŐTALPALÓ DIÁKOK. — Dr. Novák István felvétele.

tudása nem fáj annyira, mint ez. Ezért kérem, feleljen nekem, de ha lehet, a nélkül, hogy Guyt farszantáná vele. Nem bírom elviselni a mosolyát.

Montbéliard Frigyes Jenő herceg Delphinehez.

Páris, 1773 március 15.

Édes Delphine, ilyen levelet nekem! Mivel érdemtelmet meg? Könyvelméséget, sőt hűtlenséget vet a szememre. Már szívemre akartam szorítani a sorokat, a melyek Öntől jöttek, mikor tükés szavai véresen megsebztek. Végzetesebb volnék, ha nem hinném, hogy fogságának unalma tette Önt oly ingerlékenyű és átjának szenvedő állapot, komor hangulatúvá. El fog műlni ez az idő, Delphine, az atyja helyre-fog jönni s szép szemei megint rám fognak nevetni, ha megtudja, hogy meg igazságtalan szigorúsága sem bírja érzelmeimet megváltoztatni.

(Folytatása következik.)

DIÁKOK A MŰHELYBEN.

Egy budapesti tanfőúr, a Németh-utcai polgári iskola igazgatója Székely Lajos gondolt az elmúlt évben arra, hogy a diákokat állítja be ipari munkára és velük pótolja a harezteren küzdő tanult munkásokat. A gyerekek először a nyáron egy csepeli töltenygyárban végeztek könnyebb munkát és a két hónap alatt a gyár százhuszezer koronát fizetett ki a diákoknak munkabér fejében. Ugyanennek az iskolának a növendékei tizenhét hold földön konyhakerti növényeket is termeltek, most pedig odáulnek a suszterpad mellé, hogy a maguk és társaik rongyos cipőit megtalálják.

A Németh-utcai polgári iskola nemcsak a fővárosnak, hanem az egész országnak legnagyobb polgári iskolája. Hétszáznyolcvan-kilenc kis diák jár ide, a legtöbbje szegény szülők gyermeke, kétszázhetvenhat apa a harezteren van, az anya pedig a legtöbb esetben nehezen küzd a mindennapi kenyér megszerzésének a gondjaival. Az igazgató észreveszi, hogy a diákok rongyos cipőben jönnek az iskolába, az okot nem is kell keresni: sok háztartásban bizony nem telik húsz-harminc korona egy pár rongyos cipő megtalálására. Itt gyors segítségre van szükség.

Az iskola egyik harmadik emeleti szobájában rendezték be a cipész-műhelyt. Az iskola két szolgája — mind a kettő tanult cipész-mester — tanítja be a fiúkat, mivel azonban az intézetben nagyon sok a lyukas cipő és még több diákra is szükség lenne, a katonaság ad három susztert, ők is hozzálatnának ahhoz, hogy mentől több gyereket tanítsanak ki a suszterségre.

A gyerekek csak hetenkint kétszer mennek el a suszteróra. Más-más csoport dolgozik hétfőn és csütörtökön, kedden és pénteken és szerdán meg szombat. Mindegyik csoportban tizenhat gyerek talpálja a lyukas cipőket, delután kettőtől hatig dolgoznak, de a napokban már új kurzus is nyílik és a jövő héttől

kezdve már hetenkint gyerek igyekszik azon, hogy a Németh-utcai polgári iskolában ne legyen egyetlen gyereknek se lyukas a cipője. A talpukat mozaik-talppal látják el. Ez is háborús találmány. Úgy készül, hogy apró bór-hulladékok kerülnek egymás mellé a talpra. A bór-hulladékokat egymáshoz illesztik, szinte milliméterpontossággal, azután az ilyen egymáshoz formázott bór-darabokat faszeggekkel erősítik a régi talphoz, szóval egy cipő talpára nem egy, hanem néha nyolc, tíz talp is jut. És ez a megoldás jobb, mint a fatalp. Az ára három-négy korona. Persze csak a diákok cipőit készítik itt el, azokat is csak a megállapított sorrendben: legelőször mindenki a maga cipőjét javíthatja ki, azután sorra kerülnek a hadiárvák, majd, a kiknek az apja a háborúban van és végül a többi gyerek cipője is a kis suszterek kezébe jut.

És ha ezzel a nagy munkával készen van már az iskolai suszterműhely, akkor megkezdik a szülők cipőinek a kijavítását. Ez az idő hiszen már messze. Az összeírás szerint ötszáz gyereknek van szüksége a reparálásra, a műhely december első napjaiban kezdte meg a munkáját.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A tűznek nem szabad kialudni. Móricz Zeigmond új novellás könyve viseli ezt a szép címet. A könyv nagyon érdekes, ha merőben irodalmi szempontból nézzük és talán még érdekesebb, ha háborús dokumentumot látunk benne. Mind a két szempont alkalmazható rá: annak rendje és módja szerinti novellák adják a tartalmát, a való életből realisan megkonstruált és írói módon megkomponált történetek, de csaknem valamennyiben a háttérrel, a rajzolt kép levegőjét a háború adja meg. Van közöttük harci történet is, de a legtöbbje arról ad képet: hogy mennyiben s milyen módon hat a háború az itthon élők sorsára, az élethez való viszonyára, gondolkodás módjára, milyenné teszi az emberek életét, őket magukat ez a mai rettenetes idő. A fiatal férfiak távol vannak, ki tudja élnek-e még, mit csinálnak, hogyan élnek az asszonyok, az öregek, a gyerekek? Hogyan gondolnak a harezteren levő férfakra, miben maradt meg velük a közönség, hogyan változott meg a hosszú, hosszú korszakok alatt az összetartozás? Micsoda új elemek, új komplikációk, micsoda tragédiáknak és komédiáknak magvai fejlettek ki az idő alatt? Ilyenek a kérdések, melyekre feleletül egy-egy érdekes esetet mond el az író. Szóba kerülnek az anyagi komplikációk is: a nagyvárosi kishivatalnok nyomora, a falukon hirdeten beállott pénzűség s a háborús gazdaság mindenféle más motivumai. Móricz ebben is megtartja régi természetét: szervesen, mindenféle kapcsolatokban látja és mutatja fel a dolgokat, egyoldalúság s felszínesség nélkül, az emberi és társadalmi állapotok gyökeréig igyekszik hatolni. Leginkább most is a nép érdekl, novelláinak túlnyomó része a falusi élet köréből van véve, — az író a háború alatt láthatólag sokat járt az országban, sokfelé s jól körülnézett a falukban, nemcsak a házak ablakaiba nézett be, hanem a koponyákba is. Új motivumokat is talált: a magyar

katonák kemény, szótlan, elemi hősiségét, a mely öntudatlan, mint valami természeti ösztön; fájdalmas szeretettel szemlélő fajunk pusztulását, a magyarság tragikumának ezt a mai fordulatát megdöbbent magába szállással, a mely együttérzés tisztánlátásával teszi magában tudatossá. Most vonul be először írásába a falusi magyarságnak egy új, irodalmilag még alig érintett köre: a Budapest-környéki paraszt, a ki már a nagyvárosra tekintve végzi munkáját, a nagyváros szükségleteinek termi, asszonyában pedig lassankint kovává alakul az ismert magyar paraszt asszony-típus. Hálás és kiaknázatlan terület ez, átmenete állapotában lehet itt megragadni a magyar parasztot. Irodalmi szempontból nézve ez a könyv Móricz legjobb könyvei közé tartozik, néhány novellája a mai magyar irodalom legerősebben megfogott, legmélyebben perspektívákba kipengő és legtehető erővel megírt novellái közül való. Az író, a kin egy időben mintha valami moralista-alkomorodás vett volna erőt, visszanyerte mosolyát, a világ dolgainak humoros szemléleti módját s humorát erősen elmélyíti az a fájdalmas vonás, a melyet a háború szörnyűsége lopott bele. Ki kell emelnünk a könyvből egy novellát, azt a melyben a két évi harezteri szolgálat után szabadságra hazatérő katonák házában ott találja a maga helyén a muszka hadifoglyot. Ez a ritka erejű kis történet a maga szűkszavuságával a háborús életnek egy tátongó mélységű tragédiáját fejt ki minden apró vonatkozásában s egyuttal feloldásra is juttatja. Ez a kis történet megmutatja, hogyan lehet csaknem szavak nélkül nagy dolgokat elmondani. A könyvet a Légrady-tesztvérek adták ki; ára 4 korona.

Baksay Sándor életrajza. Baksaynak első terjedelmes életrajzi méltatását, Kékly Lajos munkáját most adta ki a Franklin-Társulat a *Költők és írók* című biográfia-sorozatban, melyet a Kisfaludy-társulat megbízásából Ferenczi Zoltán szerkeszt. Mindenki, a ki Baksay alakját és munkáit szereteti, köszönettel fogja venni a kis könyvet, a mely gondos utánjárás és szeretet műve. Töle telhető részletességgel mondja el feledhetetlen kedves írónk életének körülményeit, sok eddig ismeretlen vagy csak a Baksayhoz személyesen közelálló előtt ismert adatot jegyez fel róla, megrajzolja élete körülményeit, a hagyományokat és befolyásokat, a melyek hatása alatt olyanná fejlődött, a melynek ismertük, megmutatja a talajt, a melyből kinőtt, felvilágosít azokról a kapcsolokról, a melyek műveit összefűzik a megtörtént valósággal, sorra elemzi műveit, fontosságuknak megfelelően s a végén összefoglalja ők jellemrajzát. Baksay élete talán összes írónk közt a legegyszerűbb, csaknem eseménytelen; olyan, mint a szépen egyengetett ósvény enyhe, kellemes vidéken, nincsenek rajta kapaszkodók, veszedelmes lejtők, szédítő meredek. Úgy, a hogy meg van írva, kissé egyhangúnak is tűnik fel, az életrajz-író nem bírta megeleveníteni, nem tudja olvasójával érzékeltetni ennek az egyszerű kalvinista papi életnek sem tipikus, sem benső meghitt voltát. Inkább az adatokat tárja fel, mint a levegőt, a melyben Baksay élt, pedig ez a kalvinista eklézsiái levegő a maga nemében egészen sajátos, itthon-termett vonása a magyar életnek s épen legkiválóbb irodalmi reprezentánsa kapcsán lett volna jó alkalma — a Baksay műveiben bőven csillogó színek felhasználásával is — megeleveníteni. Az egyszerű életből egyszerű költsézet keletkezett: a mit Baksay írt, az csaknem mind ugyanabból a levegőből való s azt a kört is, a

melyet föléle, csak intenzitásában meríti ki, nem terjedelemben. Úgy, a hogy az életrajz írója tárgyálja, a kelletténél is szűkebb körűnek tűnik fel Baksay írói munkája. Mi valamivel szélesebb perspektívákat érzünk benne: a magyar falu életének egy ma már javarészen elmúlt, csak kevés helyen feltalálható fejlődési állomását, a magyar falusi patriarhalizmusnak irodalmi megörökítését. Az életrajznak kissé szűkebb a távlatja, ezért a hangulat is, a melyet az olvasó nyer belőle, nyomott. Láthatólag küzd az író tárgyával, kivált a fejtető részében: mondanivalója Baksayról alig elegendő egy kis kötetre, gyakrabban kénytelen ismételn magát. Utolsó, összetoglaló fejezete már alig egyéb, mint egyfolytában való megismételeése mindannak, a mit a többi részekben elszórtan mondott Baksayról, egyes művei kapcsán. Kissé erősebben penetráló átélése az író egyéniségének és műveinek — s bizonyára több mondanivalót talált volna róla s elevenebb, teljesebb lett volna az arézkép is, a melyet rajzolt. A mit azonban elmond, az többnyire megállja a helyét, nagy részben már irodalmi köztudattá is vált s néhány új megfigyelés is járul hozzá. A kis könyv mindenestre jó szolgálatot tesz mindenkinek, a ki Baksayt részletesebben akarja ismerni s felvilágosításokat keres életére és műveire vonatkozólag. Jól megrostált és összeállított adatai alapjai lesznek minden Baksayra vonatkozó későbbi kutatásnak. A kis könyv csinos kiállításban, Baksay arézképével ellátott karton-kötésben jelent meg s ára 2 korona.

A Magyar Könyvtár új sorozatában ismét a világirodalom egy remekének fordításával gazdagodott: Schiller híres tragédiájával, a *Stuart Mária*-val, a melyet Radó Antal fordított az eredetiből mindenképpen méltó magyar versekben. Nyomrónyomra hiven követi a fordítás az eredetit, nemcsak szavai, hanem színet és hangulatát is, a kitűnő műfordító legjobb munkái közé tartozik. Másik új füzet a vállalatnak az angol Leonard Merrick két novellája *Visszahívó a múlt* címmel. Mindkettő a bohém-világból al maluttató, könyvnyed és friss kedvvel elbeszél történeteket. A két novellát *Sáfr Andor* fordította magyarra. A harmadik új füzet *Balla Ignác* öt új novelláját adja, gondosan megírt és sok helyütt finom rajzú elbeszélés valamennyi. A Magyar Könyvtárt a Lampel R. (Wodianer F. és fia) cég adja ki, egy-egy szám ára 8 fillér.

A *Jó Pajtás*, Benedek Elek képes gyermeklapja január 21-iki legújabb számába *Várady An-*

tal irt verset, a trónörököséről, a kinek szép arézképét is közli e szám. A többi közlemények: érdekes volyniai történet, Csorny Rózi elbeszélése, a *kis krónika* rovat apróságai, *Schöpfung* Aladár cikke, *Benedek Elek* regénye Rókiáné komámasszonyról, tarka mese, sok szép kép. A réjtvények, szerkesztői izenetek egészítik ki a szám gazdag tartalmát. A *Jó Pajtás*-t a Franklin-Társulat adja ki, előfizetési ára egész évre 12 korona, félévre 6 korona, negyedévre 3 korona, egyes szám ára 24 fillér. Mutatványzá-mot kívánatra küld a kiadóhivatal, IV. ker. Egyetem-utca 4.

A HÁBORÚ NAPJAI.

Január 11. József főherceg hadseregvezetőségének déli szárnyán a hegyi harez tovább tart. A Susita és a Casinu-völgyben támadásunkat előbbre vittük. Az ojtói utól északra osztrák-magyar és német zászlóaljok több orosz állást rohammal elfoglaltak. Az ellenség számos ponton hasztalan erőlködött, hogy az elvesztett területet visszahódítsa. 800 foglyot ejtettünk és hat gépfegyvert zsákmányoltunk. Bysztrzyca—Solotvinszka mellett tábori őrsink visszavertek orosz vadász-közművényeket. A nyugati harezteren az Ypern- és Witschaete-könyvekben, az Ancr és a Somme mellett és a Maas mindkét oldalán erősből tüzereségi és aknaharcz. Yperntől északra a németek visszaverték az ellenség támadását.

Január 12. A Szereth torkolatának szögletében a harezok ránk kedvezően folynak. József főherceg hadseregvezetőségének déli szárnyán Goldbach vezérőrnagy zászlóaljai az ojtói utól délre gyors megrohanással kivertek az ellenséget több egymás mögött fekvő magaslati állásból. Az oroszok elentámadásai eredménytelenül végződtek. A nyugati hareztereken az Armentières és Lens mellett, továbbá az Albert—bapaumei út mindkét oldalán levő német állások ellenséges ágyútűz alatt állottak. Az Ancrótól északra az angolok kétszer hiába támadtak, Szerenél támadták a német vonalak előtt összeomlott. Beaumontól északra kezdetbeli sikereik után a németek visszavetették őket. Az olasz harezteren nimes újság. Maczedóniában az Ochrida-tóttól délre az ellenség megtámadta az osztrák-magyar bolgár arcvonalat a Cerova mögött. Az állást megtartottuk.

Január 13. Vadenitől nyugatra Midant ozmán csapatok rohammal elfoglalták. Egyidejűleg bolgárok a Buzaul folyótól északra elfoglaltak egy

tal irt verset, a trónörököséről, a kinek szép arézképét is közli e szám. A többi közlemények: érdekes volyniai történet, Csorny Rózi elbeszélése, a *kis krónika* rovat apróságai, *Schöpfung* Aladár cikke, *Benedek Elek* regénye Rókiáné komámasszonyról, tarka mese, sok szép kép. A réjtvények, szerkesztői izenetek egészítik ki a szám gazdag tartalmát. A *Jó Pajtás*-t a Franklin-Társulat adja ki, előfizetési ára egész évre 12 korona, félévre 6 korona, negyedévre 3 korona, egyes szám ára 24 fillér. Mutatványzá-mot kívánatra küld a kiadóhivatal, IV. ker. Egyetem-utca 4.

Január 14. Vadenitől nyugatra törökök visszavertek egy orosz előretörést. Goldbach tábornok zászlóaljai Herostantól délnyugatra meglepő támadással elfoglalták a 704-es magaslatot. Tölgyes területén németek sikeres vállalkozásai. A nyugati harezteren a németek ellenséges járőrök előretöréseit verték vissza. Maczedóniában a Vardar és a Doiran-tó között eredménytelen ellenséges támadás.

Január 15. Vadeni falut törökök rohammal elfoglalták. József főherceg arcvonalának déli szárnyán oroszok és románok erős támadása a Susita-völgytől északra általunk elfoglalt állások ellen visszavertük. A nyugati harezteren a Sommetől északra élénk tüzereségi tűz. Az olasz harezteren a Dolomit-arcvonalon szétrobbantottuk a Nagy-Lagazuoi mellett az állásaink és az ellenség állása közt húzóódó déli fal mellettli összekötő sziklát. A teljesen sikerült robbantás eredményeképp a két ellenfelet most széles szakadék választja el. A Karszt-arcvonalon időnkint valamivel élénkebb a tüzereségi tevékenység.

Január 16. Mackensen hadserege ellen az ellenség Namolosánál a Szereth mentén levő hidó-állásából előtört. A támadás a német tüzeresg tüzeben összeomlott. A hol arkaikba behatoltak, kivetítettük őket. József főherceg arcvonalán a Susita és a Casinu-völgy közt Ruiz altábornagy hadserege ellen az oroszok és románok erős támadásokat intéztek; mindenütt visszavertük őket, a Casinutól délre emelkedő magaslaton ellentámadással. A nyugati harezteren Rogetól délre, Benoraimesnél a németek megakadályozták a francia osztagok kísérletét, hogy állásukba behatoljanak.

Január 17. Mackensen vezértábornagy hadserege Vadeninél előretolt ozmán biztosító csapatokat túlnyomó ellenséges erők elől a főbiztosító vonalra vették vissza. Az ellenség egy támadását a Vadenitől nyugatra mintegy két kilométerre levő állásaink ellen zárótűzünkben megállítottuk. József kir. harez vezérőrnagy hadseregvezetőségének Casinu- és a Susita-völgy között az oroszok és románok nagy erőkkel támadása mentek át. Az ellenségnek sikerült az egyik magaslaton lábát

MATTONI-FELÉ
GISSHÜBLER
természetes
égyvényes
SAVANYÚVIZ.

Vadászat
200 drb latos vagy nyolcasas sörrel töltött teljesen kész töltényt (Cal. 16.) adok tisztelőidj fejében annak, aki nekem a jövő időnyre varostól és vasutállomással. Szíves ajánlatok a NIMROD kiadóhivatalhoz, Bpest, IV., Egyetem-utca 4. intézendők.

Kultura és Tudomány

19-ik kötet:

A F. POLLARD

ANGLIA TÖRTÉNETE

Fordította BÁLINT ERNŐ

Anglia politikai, ipari és demokratikus kifejlődésének vázlatosa történelmi alapon.

A FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA

Kapható minden könyvkereskedésben.

Használhatatlan
FOGSOROKAT
film és ezüsttörmelékkel, higanyt, ezüst-papír-hulladékokat, zálogcédulákat veszek:
Gross Antal, Budapest, VIII., József-körút 23.

ALAPÍTVÁ 1914.
Gyász esetben Haltenberger Vilmos ruhák soron kívül kelme-festő, vegytisztító és gőmosógórában fedhetnek feketére. Nagyváradi. Postafiók. Postai megbízások gyorsan és pontosan eszközöltenek.

ROZSNYAY PEPSIN BORA.

Kellemes ízű, kiváló jó hatású szer étvágytalanság, rendellenes emésztés és gyomorgyengeség ellen.

Étkezés közben véve, megóv a gyomor-terheléstől. Egy üveg ára 3 kor. 20 fill.

Kapható: minden gyógyszerárban valamint

Rozsnyay Mátyás Arad, Szabadság-tér 8.

LOHR MÁRIA
A fővárosi slá (KRONFUSZ) Fűzők: II. Fő-
és legértékesebb (KRONFUSZ) 27. IV. Ekkü-ut-6.
caliptisztító, GYAR és FÜZLET: Kozsmódi-ut-14.
vegytisztító és VIII, Baross-n. 85. V. Harmad-ut-4.
kelme-festő VIII, Baross-n. 85. VI. Teréz-körút 23.
gyári intézete. Telefon: József 2-37. VIII. József-kör-2.

KULTURA ÉS TUDOMÁNY

új kötetei:

Dr. Jerusalem Vilmos.
Bevezetés a filozófiába
A harmadik német kiadás után fordította Schöpfung Aladár.
Ára köte 2 kor. 40 fill.

Pollard A. F.
Anglia története
Fordította Bálint Ernő.
Ára köte 2 kor. 40 fill.

Benedetto Croce.
Az esztétika alapelemei
Fordította Farkas Zoltán.
Ára köte 2 korona.

Durkheim.
A szociológia módszere
Fordította dr. Balla Antal.
Ára köte 2 kor. 40 fill.

A Franklin-Társulat kiadásai.
Megrendelhetők:
LAMPÉL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál, Budapest, VI., Andrássy-ut 21 és minden könyvkereskedésben.

megvetnie, míg az arczonval többi részén minde...

HALÁLOZÁSOK.

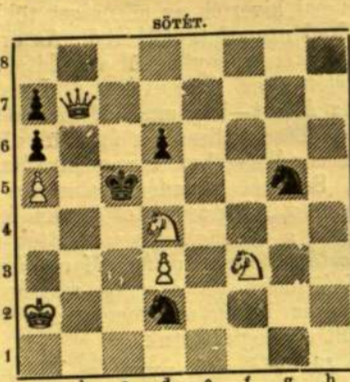
Hősi halált haltak: STROHOFER LAJOS, az aradi...

vényhatósági bizottságának és Rózsahely város...

ÓZV. HELLSCHAUER ADOLFÉ, szül. Lerner Ern...

SARKJÁTÉK

3040. számú feladvány Ferber Emilől Pflalzburg.

Világos indul és a második lépésre mattot ad.

Ujtsa meg arczbőrét a Schröder-Schenke-féle...

hámlókurával

Dr. Lehmann módszere szerint Dr. Funke az összes sz...

Rendeléseknél sziveskedjék lapunkra hivatkozni.

NOÉMI FIA

a czíme LACZKÓ GÉZA most megjelent regényének,

Ára 5 korona. melyben egy színész pályáját s a vidéki magyar élet változatos képeit festi.

A Franklin-Társulat kiadása.

Kapható: LAMPEL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál, Budapest, VI., Andrásy-út 21. és minden könyvkereskedésben.

Az egész zeneműirodalom

rendelkezésre áll annak, aki az Országos Hangjegykölcsönző Intézetben, Budapest, IV., Sütő-utca 2. félemelet, elfizet

3— KOR. HAVI KÖLCSÖNDIJÉRT.

Betét helybelieknek 3— korona, vidékieknek 10— korona.

Kérjen ismertetést! Kérjen ismertetést!

Szerkesztői üzenetek.

Elmúlás. A formával és a nyelvel való bánársa van...

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 51. számában közölt képtalány megfejtése: Jobb ma egy veréb mint holnap egy tuzok.

A «Vasárnapi Ujság» 53. számába közölt nagy képrejtvényeket a következők fejtették meg:

Antal Géza, Balogh András, Banyay Ernő, Brózik Károlyné, Fehértemplomi kaszinó, Ferenetzfy Emil, Gaál István, Garay Imre, Gödör László, Günther Imréné, Hódmezővásárhelyi áll. ovónőképző-intézet, Horváth Miklós, Jakobovits Ignác, Jámor Lajos, Kálmánok, Dezsőné, Kenyeres G., Kerekes Aladár, Kisbéri mécsintézet, Kaszinszki, Kocsis Pálné, Kovács Balint, dr. László Kálmán, Lukács László, Madár Mátyas, Mátéka Erzsike, Mezőudvari kaszinó, Nagy Eszter, Nagyvácsányi ifjúsági egyesület, Peczeli kaszinó, Petrács Kálmán, Petri Margit, Péczei Rózsa, Sággy Gyuláné, Schmid Emília, Szabó Béla, Szarka Tamás, Szász Károly, Szent-Imrey Gyula, Székely Elek, Thomka János, Tisztiékező a 9/4. sz. tábortórházban, Vankó Emil, Vadai Ferenéz, Varga János, Vastagh Éva, Virányi Kornélia, Weiszmann Miklós, Záborszky Lajos, Zsinszky Béláné.

Feloldó szerkesztő: Hoitsy Pál.

Szerkesztői iroda: Budapest, IV., Vármegye-utca 11.

Lapkiadó tulajdonos Franklin-Társulat IV., Egyetem-utca 4.

A háborús helyzet megértéséhez nélkülözhetetlen kézikönyv a

ZSEBATLASZ

1917. évre.

HUSZONKÉT

igen érdekes földrajzi, külpolitikai, közgazdasági, statisztikai és háborús vonatkozású cikkel, nyolc kisebb, négy nagy színes térképpel és színes grafikonokkal.

Ára 3 korona 60 fillér.

A Magyar Földrajzi Intézet r.-t. kiadása.

Kapható:

Lampel R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál, Budapest, VI., Andrásy-út 21. és a

Franklin-Társulat (Méhner Vilmos-féle) könyvkiadóhivatalában, Budapest, IV., Egyetem-utca 4., valamint minden könyvkereskedésben.

Viszünk a mamának egy valódi

KÜRTI

BOX KENŐCSÖT mert attól a legfolyékosabb a cipő és a bőr puhítja.

Gyártja: HERCZEG GÉZA cs. és kir. vegyészeti gyára Budapest, V., Bálvány-u. 16.

Megjelent a Vigszínház nagysikerű újdonsága

MOLNÁR FERENC FARSANG

3zínű három felvonásban.

Ára 4 korona.

Kapható minden könyvkereskedésben.

2-ik kiadásban jelent meg TORMAY CÉCILE három nyelvre lefordított nagysikerű regénye

Emberek a kövek között

A Franklin-Társulat kiadása Ára 4 korona Kapható minden könyvkereskedésben

Órizzük meg hősi halált... halt kedveseink emlékét! A világháboru majd minden családból kiragad egy-egy kedves hozzátartozót, kinek emlékét szívrünkbe zárva, feledni nem tudjuk...

Eredeti nagyság 20x28 cm. Törvényesen védve. Tetszés szerint falra is függeszthető, asztalra is állítható.

A KULTURA ÉS TUDOMÁNY legújabb kötete:

BEVEZETÉS A FILOZÓFIÁBA

Irta Dr. JERUSALEM VILMOS A harmadik német kiadás után fordította SCHÖPFLIN ALADÁR

Table with 2 columns: I, II, III, IV, V, VI. Content: A filozófia jelentősége és állása, A propedeutikus (előkészítő) diszciplínák, Ismeretkritika és ismeretelmélet, Metafizika vagy ontológia, Az esztétika útjai és céljai, Etika és szociológia.

Ára kötve 2 kor. 40 fillér.

A Franklin-Társulat kiadása

Kapható minden könyvkereskedésben.

Rendeléseknél sziveskedjék lapunkra hivatkozni.

Órizzük meg hősi halált... halt kedveseink emlékét!

A világháboru majd minden családból kiragad egy-egy kedves hozzátartozót, kinek emlékét szívrünkbe zárva, feledni nem tudjuk...

Méhner Vilmos kiadóhivatala, Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Gyűjtőknek 6 darab után 1, 10 darab után 2 tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

Most jelent meg!

Köveskőti Jenő versei

ÁRNYAK

Szalay Pál rajzaival Ára 3 korona

Megrendelhető: LAMPEL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál Budapest, VI., Andrásy-út 21. és minden könyvárúsnál

Megjelent Kerpely Béla könyve:

„Nimródok a fronton“

Mulatságos vadászestek a nagy háborúból.

Vadász miliőben tartott haditudósítások, melyek a vadászt és nem vadászt egyaránt érdeklik

A díszes kiállítású kötet ára 2 korona (bérmentes küldéssel 2 K 40 f).

Megrendelhető: a „NIMRÓD“ képes vadászújság kiadóhivatalában, Bpest, IV., Egyetem-utca 4. (Franklin-Társulat) a pénz beküldése vagy utánvét mellett.

Fronton levő hozzátartozójának nem küldhet ennél kedvesebb olvasmányt!

Új szépirodalom

DRASCHE-LÁZÁR ALFRÉD.

TŰZPRÓBA

Regény. Ára 5 korona.

KAFFKA MARGIT.

ÁLLOMÁSOK

Regény. Ára 6 korona.

LACZKÓ GÉZA.

NOÉMI FIA

Regény. Ára 5 korona.

MOLNÁR FERENC.

Kis Hármaskönyv

Elbeszélések. Új kiadás
Három kis kötet tokban. Ára 6 korona.

TORMAY CÉCILE.

Emberek a kövek között

Regény. Második kiadás. Ára 4 korona.

A Franklin-Társulat kiadásai.

Megrendelhetők:

LAMPÉL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál, Budapest, VI., Andrassy-ut 21 és minden könyvkereskedésben.

LAMPÉL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál Budapest, VI., Andrassy-ut 21. és minden könyvkereskedésben megrendelhető:

MIKSZÁTH KÁLMÁN
ÉLETRAJZA

Irta VÁRDAI BÉLA

A nagyevű író egyetlen részletesebb élet-
rajza. Mikszáth arcképeivel díszített csinos
kartonkötésben.

Ára 2 korona 50 fillér.

Vadászportot űzők

akár itthon, akár a fronton vannak —
figyelmébe ajánljuk a

„NIMRÓD”

KÉPES VADÁSZUJSÁG-OT

Állandó melléklete:

„A vadászeb”

című egyedüli magyar nyelvű eb-
tenyésztési szaklap. — Mindkét lap
gyönyörűen illusztrálva.Előfizetési ár mindkét lapra: egész
évre 14 kor., félévre 7 kor., negyed-
évre 3.50 kor., egyes szám ára 50 fillér.

Tessék mutatványszámot kérni.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Buda-
pest, IV. ker., Egyetem-utca 4. sz.
(Franklin-Társulat.)A
Kultura és Tudomány

minden kötete a modern gondolkodás kiváló terméke.

1. Széchenyi eszmevilága. I. Gaal Jenő, Beöthy Zolt., Prohászka Ottokár, Kenessey Béla, gróf Vay Gáborné, gróf Andrassy Gyula tanulmányai. Kötve K 1.60
2. A szikratávíró. A Slaby tanárnak a német császár előtt tartott felolvasásai után átdolgozta Kreuzer Géza mérnök. Kötve K 1.20
- 3-4. A természettudomány fejlődésének története. Két kötet. Irta Wilhelm Bölsche, ford. Schöpfim Aladár. Kötve K 2.40
5. Kant-Breviarium. Kant világnézete és életfelfogása. A művelt ember számára, Kant irataiból összeállította dr. Gross Félix, ford. dr. Polgár Gyula. Kötve K 1.60
6. Az emberiség jövője. Irta Heinrich Lhotzky, fordította Schöpfim Aladár. Kötve K 1.20
7. A vagyon tudománya. Irta I. A. Hobson, fordította dr. Sidó Zoltán. Kötve K 2.—
8. A szociológia vázlata. Irta G. Palante, ford. dr. Mihos Lajos. Kötve K 1.60
9. A tömegek lélektana. Irta Le Bon, ford. Balla Antal. Kötve K 2.—
10. Rodin beszélgetései a művészetéről. Összegejtette Paul Gsell, ford. Farkas Zoltán. Kötve K 1.20
11. Henri Bergson filozófiája. Irta René Gillouin, ford. Farkas Zoltán. Kötve K 1.20
12. Széchenyi eszmevilága. II. kötet. Apáthy István, Imre Sándor, Pauler Akos, Zsilinszky Mihály, Márki Sándor, Gaal Jenő tanulmányai. Kötve K 1.60
13. A francia irodalom főirányai. Irta G. L. Strachey, angolból ford. Schöpfim Aladár. Kötve K 1.60
14. A világegyetem élete. Irta Svanle Arrhenius, fordította Polgár Gyula. Kötve K 2.—
15. Az ember helye a természetben. Irta Lenhossék Mihály dr. Kötve K 1.60
16. Az élet értelme és értéke. Irta Rudolf von Eucken, ford. Schöpfim Aladár. Kötve K 2.—
17. A gondolatszabadság története. Irta J. B. Bury, ford. Balog Gábor. Kötve K 2.—
18. Bevezetés a filozófiába. Irta dr. Jerusalem Vilmos. A harmadik német kiadás után fordította Schöpfim Aladár. Kötve K 2.40
19. Anglia története. Irta Pollard A. F. ford. Bálint Ernő. Kötve K 2.40
20. Az esztétika alapelvei. Irta Benedetto Croce, fordította Farkas Zoltán. Kötve K 2.—
21. A szociológia módszere. Irta Durkheim, fordította dr. Balla Antal. Kötve K 2.40

Megrendelhetők:

LAMPÉL R. könyvkereskedése (WODIANER F. és FIAI) R.-T.-nál
Budapest, VI., Andrassy-út 21. és minden könyvkereskedésben.

AZ AÉRO

A repüléssel és léghajózással foglalkozó egyedüli magyar hivatalos folyóirat.

Minden számában érdekes és eredeti fényképfelvételeket közöl. A léghajózás eseményeiről, fejlődéséről és céljairól kitünő és könnyen érthető népszerű cikkekkel tartalmaz.

Különösen figyelemre méltók a léghajózás és repülés hadi alkalmazásáról írott közleményei, valamint az ifjúság számára külön fenntartott kisrepülőgép (modell) rovata.

Mutatványszámokat a kiadóhivatal szívesen küld

Budapest, I. ker., Rerek-utca 46. sz.

Fővárosi Színházak Műsora

legújabb füzet:

VILLÁNYI ANDOR
első drámájaKIRÁLYNŐM...
MEGHALOK ÉRTEDI

Ára 1 kor. 20 fill.

Kapható minden
könyvkereskedésben.

RENDELÉSNEK SZÍVESKEDJÉK LAPUNKRA HIVATKOZNI

4. SZ. 1917. (64. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, JANUÁR 28.

Szerkesztőségi iroda: IV. Vármege-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.Egyes szám
ára 40 fillér.Előfizetési
feltételek:Egészévre — 20 korona. A „Világkrónika”-val
Félévre — 10 korona. negyedévenként 1 koronával
Negyedévre — 5 korona. több.Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg-
határozott viteldíj is esatolandó.

KILÁTÁS AZ OROSZ ÁLLÁSOKRA.

Jelty Gyula, a harezterre kiküldött munkatársunk felvétele.